ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ГИМНАЗИЈЕ

2023-2026.

Садржај

	Ако тражите школу за себе или свох тинејџера ...	
1.	**Циљеви школског програма**	5
2.	**Назив, врста и трајање свих програма образовања и васпитања и језик на коме се остварује програм** Обавезни предмети, изборни предмети и програми по смеровима и разредима Број одељења и број ученика у одељењу Дневна организација и простор за учење	17 18 26
3.	**Методе које се примењују у процесу наставе и учења**	27
4.	**Програм допунске наставе**	35
5.	**Програм додатне наставе**	36
6.	**Програм припремне наставе**	37
7.	**Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа**	38
8.	**Начин остваривања и прилагођавања програма ученика са изузетним, односно посебним способностима**	41
9.	**Програм културних активности школе**	42
10.	**Програм слободних активности**	43
11.	**Програм каријерног вођења и саветовања**	51
12.	**Програм заштите животне средине**	53
13.	**Програм заштите и превенције од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања**	55
14.	**Програм школског спорта**	61
15.	**Програм сарадње са локалном заједницом**	64
16.	**Програм сарадње са породицом ученика**	65
17.	**Програм излета и екскурзија**	67
18.	**Програм безбедности и здравља на раду**	70
19.	**Смернице за прирлагођавање и пружање додатне подршке**	71
20.	**Други програми од значаја за школу**	74
21.	**Програм рада одељенских старешина**	76
22.	**Уџбеници који се користе у настави**	76
23.	**Програм рада ученичких организација**	77
24.	**Планови и програми наставе и учења**	78

Ако тражите школу за себе или свог тинејџера ...

Параћинска гимназија је већ дуго једина школа за опште средње образовање младих, предуниверзитетског типа, у својој општини. Похађају је ученици који су завршили основну школу и који, по правилу, настављају школовање на универзитетском нивоу. Школовање траје четири школске године и завршава се матурским испитом. Основни образовни програм на четири усмерења обухвата око 30 школских предмета и још 15-так изборних програма. Сви смерови обезбеђују добра знања за наставак школовања, са најширом проходношћу ка високошколским програмима. Факултативне и слободне активности допуњују образовне компетенције ученика и помажу им да остваре каријерне амбиције.

Ученици су подељени у одељења и групе од по 15 до 30 чланова на обавезној настави, док су изборне и слободне активности флексибилно организоване. Настава се реализује у две дневне смене и траје око 6 сати, током пет радних дана (понедељак – петак); школски час траје 45 минута. Настава и други облици образовно-васпитног рада изводе се на српском језику. Само у изузетним условима, настава се остварује уз помоћ Интернета - на даљину. У школи није обезбеђен оброк за ученике; кратке паузе између часова ученици користе за освежење. Ђаци који не станују у Параћину, користе јавни превоз за пут од куће до школе, са повлашћеном ценом превоза.

Школски успех ученика оцењује се бројчано и описно, а за завршен разред и цело гимназијско школовање ученици добијају документа са значењем јавних исправа Републике Србије. Пријемни испит за упис у ову Гимназију предвиђен је једино за специјализовани програм из области информатике и рачунарства.

Школарину и трошкове основног осигурања ученика покрива јавни буџет, али ученици сами обезбеђују уџбенике, школски прибор и опрему, као и нужне трошкове једног дела слободних активности.

Подршка ученицима пружа се кроз појачан образовни и васпитни рад, припремање за такмичење и полагање испита и прилагођавање метода подучавања. Ученици, такође, користе стипендије општине Параћин и Републике Србије.

У школи је запослен стручан наставнички кадар, као и особље у пратећим службама и школској библиотеци. Школом руководи директор, а управљање је поверено школском одбору.

Родитељи / старатељи ученика имају широке могућности за информисање и учешће у школским активностима.

Надзор над законитошћу рада обавља просветни инспектор, док је стручно-педагошки надзор поверен просветним саветницима.

Процена квалитета рада школе врши се интерном и спољном проценом. Развој школе усмерен је на унапређивање програма и услова за рад са младима.

Посебни квалитети ове Гимназије су:

- **изучавање четири савремена страна језика (до нивоа Б2, Европска скала језичких компетенција),**
- **традиција тематских програма на градским сценама,**
- **добри спортисти - појединци и екипе,**
- **ђачке екскурзије до значајних културних и привредних локалитета у земљи и Европи,**
- **континуитет развојне подршке ђацима,**
- **висока постигнућа ученика на такмичењима средњошколаца,**
- **међународна размена ученика,**
- **стипендирање ученика и финансијска подршка за учешће на такмичењима и допунским образовним програмима за средњошколце,**
- **бесплатно основно осигурање ученика,**
- **редован здравствени преглед ученика,**
- **брига о безбедности, окружењу и животној перспективи ученика.**

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Остваривањем Школског програма посвећени смо достизању следећех **циљева**:
- развој кључних компетенција ученика, неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- изградња свести о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, самоиницијативе, способност самовредновања и изражавања сопственог мишљења.

Остваривањем Школског програма у Гимназији у Параћину ученици развијају следеће **кључне компетенције**:

1) Компетенција комуникације на српском (или матерњем) језику
Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама, осећањима и ставовима које изражавају други на српском језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику на српском језику. Ученик користи српски језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин.
2) Компетенција комуникације на страном језику
Ученик је у стању да разуме, користи и критички размишља о идејама, чињеницама,
осећањима и ставовима које изражавају други на страном језику у усменом и писаном облику. У стању је да изрази и тумачи сопствене мисли, ставове, осећања у усменом и писаном облику на страном језику. Ученик користи страни језик да би учествовао у различитим друштвеним и културним ситуацијама на примерен, конструктиван и креативан начин;
3) Математичка компетенција
Ученик је у стању да користи, опише и објасни математичке појмове и процедуре,
предвиди појаве, доноси математички засноване одлуке и решава проблеме у различитим ситуацијама. Ученик може да идентификује и разуме улогу коју математика има у савременом животу и активно, конструктивно и критички учествује у животу заједнице и доприноси њеном развоју.
4) Научно-технолошка компетенција
Ученик је у стању да користи и примењује знање и научне методе при препознавању

научних проблема, формулише научна објашњења појава и изводи на чињеницама засноване закључке о научно релевантним питањима. Ученик разуме науку као најзначајнији облик људског сазнања и делатности за развој друштва, поседује свест о начинима на који наука и технологија обликују живот у савременом друштву и разуме колико је важно имати одговоран однос према употреби научних достигнућа за данашње и будуће генерације.

5) Компетенција за решавање проблема

Ученик је у стању да препозна, разуме и реши проблемске ситуације у којима решење
није видљиво на први поглед, користећи знања и вештине стечене из различитих предмета. Решавање проблема подразумева и спремност ученика да се ангажује и конструктивно и промишљено допринесе решавању проблема са којима се суочава заједница којој припада.

6) Информатичка компетенција

Ученик компетентно и критички користи технологије информационог друштва у
разноврсним ситуацијама и активностима да би остварио личне циљеве и активности,
конструктивно и промишљено учествовао у животу заједнице.

7) Компетенција за учење

Ослањајући се на претходна знања и искуства, ученик је у стању да организује учење,
самостално или у групи, на ефикасан начин и у складу са сопственим потребама. Ученик је свестан начина на који учи и расположивих ресурса за учење (књиге, интернет, друге особе итд.), мотивисан је да учи, може да управља процесом учења и превазилази тешкоће са којима се суочава током учења.

8) Компетенција за одговоран однос према здрављу

Ученик је свестан, краткорочних и дугорочних, последица понашања које угрожава
физичко и ментално здравље особе, има изграђене здраве животне стилове и спреман је да се понаша у складу са њима.

9) Компетенција за управљање сопственим понашањем и спремност за акцију

Ученик је у стању да идеје преточи у акцију. То подразумева критичко мишљење, креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност планирања и управљања активношћу – било самостално или у оквиру тима ради остварења циљева. Ученик разуме контекст у коме се одвијају активности, уме да се усклади са њим и искористи могућности које се нуде.

10) Социјална компетенција (сарадња, тимски рад)

Ученик уме да сарађује и тимски ради на решавању проблема, који су од значаја за њега и ширу друштвену заједницу.

11) Грађанска компетенција за живот у демократском друштву

Ученик разуме основне појмове, институције, процедуре, принципе и вредности
демократског друштва, свестан је места и улоге грађанина за развој и одржање демократског друштва, разуме изазове са којима се суочава савремено друштво и држава и спреман је да активно и конструктивно учествује у различитим сферама друштвеног живота.

12) Културна компетенција

Ученик разуме значај који култура има за развој и просперитет појединца и друштва, у
стању је да интерпретира културна дела и повеже их са својим личним искуством да би гаосмислио и обогатио. Ученик разуме значај креативног изражавања идеја, мисли, осећања у различитим медијима (музика,књижевност, извођачке и визуелне уметности).

13) Компетенција за одрживи развој

Ученик има свест да задовољење потреба садашњице не сме да угрози могућност
будућих генерација да задовоље своје потребе, свестан је важности очувања животне околине и спреман је да се ангажује на конструктиван и креативан начин у очувању животне околине кроз самосталну активност и укључивање у различите друштвене акције.

Осим кључних, ученици кроз програме наставе и учења развијају:

- **Опште предметне комптетенције,**
- **Специфичне предметне компетенције,**
- **Међупредметне компетенције.**

ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ – ОПШТЕ И СПЕЦИФИЧНЕ

Ученици развијају предметне компетенције кроз образовне курикулуме у четири разреда. Резултати ученика мере се као степен развијености знања и вештина у односу на стандард и то на три нивоа: основни, средњи и напредни, а изражавају се бројчаним и описним оценама. **Периодична процена**, за све предмете и програме које похађају ученици, врши се средином полугодишта за сваког ученика, а закључном оценом на крају првог полугодишта и на крају разреда врши се **сумативна процена** школских постигнућа. Предметне компетенције **–** опште **обавезни наставни предмет.** и специфичне**,** саставни су део плана наставе и учења за сваки

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Међупредметне компетенције дефинисане су као знања, вештине и ставови који се развијају **кроспредметно** и на изборним програмима. Пре него на садржају, овде је акценат на **методама, комуникацији и начину стицања знања, развоја ставова, способности, интересовања** и сл. Основни критеријум за селекцију општих међупредметних компетенција јесте да су оне потенцијално релевантне и корисне за све, као и усаглашене са етичким, економским и културним вредностима и конвенцијама у друштву. Са становишта појединца, опште и међупредметне компетенције омогућавају интеграцију у различите социјалне контексте и мреже, уз изградњу аутономије у просуђивању и доношењу одлука. Очекивани ниво развијености ових компетенција није

степенован, већ се изражава као **основни ниво који се очекује на крају гимназијског образовања**. Опште међупредметне компетенције су:
1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Рад с подацима и информацијама
4. Дигитална компетенција
5. Решавање проблема
6. Сарадња
7. Одговорно учешће у демократском друштву
8. Одговоран однос према здрављу
9. Одговоран однос према околини
10. Естетичка компетенција
11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Различити облици формативног оцењивања најприкладнији су начин за праћење индивидуалног напретка ученика и усмеравање њиховог даљег развоја. За потребе мерења и оцењивања, школски тимови развијају и успостављају критеријуме полазећи од очекиваних исхода дефинисаних међупредметним компетенцијама.

1. Компетенција за целоживотно учење

Лични и професионални развој појединца превасходно почива на његовој способности да управља процесом учења. Ученик треба да буде оспособљен да иницира учење, да изабере стратегије учења и дизајнира контекст у којем учи, да прати и контролише напредак током учења, да управља учењем у складу са намерама и циљем који има. Ученик уме да пронађе и асимилује нова знања и вештине, користећи претходно учење и ваншколско искуство. Свестан је процеса учења, могућности и тешкоћа у учењу; уме да превазиђе тешкоће и да истраје у учењу. Примењује знања у различитим ситуацијама у зависности од карактеристика ситуације и сопствених циљева.

- Ученик уме да планира време за учење и да организује процес учења и управља њим.
- Активно конструише знање; уочава структуру градива, активно селектује познато од непознатог, битно од небитног; уме да резимира и елаборира основне идеје.
- Ефикасно користи различите стратегије учења, прилагођава их природи градива и циљевима учења.

- Познаје различите врсте текстова и уме да изабере адекватну стратегију читања.
- Разликује чињенице од интерпретација, ставова, веровања и мишљења; препознаје и продукује аргументацију за одређену тезу, разликује аргументе према снази и релевантности.
- Уме да процени сопствену успешност у учењу; идентификује тешкоће у учењу и зна како да их превазиђе.

Компетенција за целоживотно учење код ученика ће се развијати подстицањем сталног, перманентног учења, вредновањем неформалног образовања и знања стечених на разлачите начине и у различитим околностима – у школи у оквиру свих обавезних предмета, кроз факултативне активности, а нарочито кроз програме каријерног вођења и саветовања и кроз реализацију програма грађанског васпитања, као и ван школе, похађањем петничких програма, учествовањем у пројектима образовних и научних институција и цивилног сектора.

2. Комуникација

Ученик влада различитим модалитетима комуникације и користи их на сврсисходан и конструктиван начин када комуницира у приватном, јавном, образовном и професионалном контексту. Ученик прилагођава начин и средства комуникације карактеристикама ситуације (сврси и предмету комуникације, комуникационим капацитетима и карактеристикама партнера у комуникацији итд.). Користи на одговарајући и креативан начин појмове, језик и стил комуникације који су специфични за различите научне, техничке и уметничке дисциплине. У комуникацији са другима уме да изрази себе (своје мишљење, осећања, ставове, вредности и идентитете) и да оствари своје циљеве на позитиван, конструктиван и аргументован начин поштујући и уважавајући другог. Критички процењује садржај и начин комуникације у различитим комуникативним ситуацијама. Ученик има развијену свест о значају позитивне и конструктивне комуникације и активно доприноси неговању културе дијалога у заједницама којима припада.

- Активно доприноси неговању културе дијалога, уважавању и неговању различитости и поштовању основних норми комуникације.
- Ученик познаје специфичне карактеристике различитих модалитета комуникације (усмена и писана, непосредна и посредована комуникација, нпр. телефоном, преко интернета).
- Уме јасно да искаже одређени садржај, усмено и писано, и да га прилагоди захтевима и карактеристикама ситуације: поштује жанровске карактеристике, ограничења у погледу дужине, намену презентације и потребе аудиторијума.
- Уважава саговорника – реагује на садржај комуникације, а не на личност саговорника; идентификује позицију (тачку гледишта) саговорника и уме да процени адекватност аргументације и контрааргументације за ту позицију.

- У ситуацији комуникације, изражава своје ставове, мишљења, осећања, вредности и идентитете на позитиван, конструктиван и аргументован начин како би остварио своје циљеве и проширио разумевање света, других људи и заједница.
- Ученик користи на одговарајући и креативан начин језик и стил комуникације који су специфични за поједине научне, техничке и уметничке дисциплине.

Кометенција за комуникацију развијаће се кроз неговање конструктивне комуникације у школи, развијањем етоса, кроз активности Ђачког парламента, а посебно циљано у оквиру реализације програма наставе грађанског васпитања и других друштвено-хуманистичких предмета, као и језичких предемета.

3. Рад с подацима и информацијама

Ученик разуме значај коришћења поузданих података за рад, доношење одлука и свакодневни живот. Користи знања и вештине из различитих предмета да представи, прочита и протумачи податке користећи текст, бројеве, дијаграме и различите аудио-визуелне форме. Ученик користи различите изворе информација и података (библиотеке, медије, интернет, личну комуникацију, итд.) и критички разматра њихову поузданост и ваљаност. Ефикасно проналази, селектује и интегрише релевантне информације из различитих извора.

- Зна да је за разумевање догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке.
- Уме да пореди различите изворе и начине добијања података, да процењује њихову поузданост и препозна могуће узроке грешке.
- Користи табеларни и графички приказ података и уме да овако приказане податке чита, тумачи и примењује.
- Користи информационе технологије за чување, презентацију и основну обраду података.
- Зна разлику између података и њиховог тумачења, зна да исти подаци, у зависности од контекста, могу имати различита тумачења и да тумачења могу да буду пристрасна.
- Разуме разлику између јавних и приватних података, зна које податке може да добије од надлежних институција и користи основна правила чувања приватности података.

Компетенција за рад са подацима развијаће се у окиру свих предмета при анализи и коришћењу истраживачких података, података из више извора, учешћем у ученичким пројектним активностима и истраживачким задацима.

4. Дигитална компетенција

Ученик је способан да користи расположива средства из области информационо-комуникационих технологија (уређаје, софтверске производе, електронске комуникационе услуге и услуге које се користе путем електронских комуникација) на одговоран и критички начин ради ефикасног испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, школовању и будућем послу. Познаје основне карактеристике расположивих информационо-комуникационих технологија (у даљем тексту: ИКТ) и могућности њихове примене у свакодневном животу, раду и образовању, односно њихов утицај на живот и рад појединца и заједница. Имајући у виду сврху постављених циљева и задатака уме да одабере одговарајуће ИКТ средство и да га користи на одговоран и креативан начин у активностима које ради тога спроводи (комуникација; сарадња; учешће у животу заједница; учење; решавање проблема; трансакције; планирање, организација и управљање самосталним и заједничким активностима; стварање, организација, обрада и размена информација), а да истовремено приступ решавању проблема прилагоди могућностима технологије. Приликом коришћења ИКТ-а свестан је ризика за сопствену и туђу сигурност и добробит и одговорним поступањем себе и друге штити од нежељених последица.

- Уме да претражује, процењује релевантност и поузданост, анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа ИКТ средства (уређаје, софтверске производе и електронске услуге).
- Изражава се у електронском облику коришћењем одговарајућих ИКТ средстава, укључујући мултимедијално изражавање и изражавање са елементима формално дефинисаних нотација карактеристичних за коришћена ИКТ средства (нпр. адресе, упити, команде, формуле, процедуре и сл. изражене у одговарајућој нотацији).
- Помоћу ИКТ уме да представи, организује, структурира и форматира информације користећи на ефикасан начин могућности датог ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере одговарајућа ИКТ средства, као и да прилагоди начин решавања проблема могућностима тих ИКТ средстава.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје ризике и опасности при коришћењу ИКТ и у односу на то одговорно поступа.

Дигиталну компетенцију ученици ће развијати коришћењем интернета као извора знања у оквиру свих предмета, за приказивање истраживачких радова и презентација, преко комуникације са наставницима електорнском поштом, припремањем материјала за школске новине, школски сајт, презентацију школе, развијањем безбедног и одговорног понашања на интеренту, а посебно на друштвеним мрежама.

5. Решавање проблема

Ученик ангажује своје индивидуалне капацитете (знање из различитих предмета, искуство стечено изван школе, као и интелектуалне, емоционалне и социјалне способности) и друге ресурсе који му стоје на располагању (различити извори информација, алати, књиге, искуство других ученика, наставника и других особа из школског и ваншколског окружења, итд.), селективно и сврсисходно их користи, истрајава у решавању проблема и проналази/осмишљава делотворно решење за јасно или релативно јасно дефинисане проблемске ситуације за које не постоји очигледно решење, а које се јављају током учења и приликом учешћа у животу школе.

- Испитујући проблемску ситуацију, ученик идентификује ограничења и релевантне карактеристике проблемске ситуације и разуме како су оне међусобно повезане.
- Ученик проналази/осмишљава могућа решења проблемске ситуације.
- Ученик упоређује различита могућа решења проблемске ситуације преко релевантних критеријума, уме да објасни шта су предности и слабе стране различитих решења и да се определи за боље решење.
- Ученик припрема примену изабраног решења, прати његову примену усклађујући се са новим сазнањима које стиче током примене датог решења и успева да реши проблемску ситуацију.
- Ученик вреднује примену датог решења, идентификује његове добре и слабе стране и формулише препоруке за наредно искуство са истим или сличним проблемским ситуацијама.

Компетенција за решавање проблема развијаће се у оквиру свих обавезних предмета, као и кроз факултативне школске активности, кроз рад Ђачког парламента, рад одељењске заједнице, а нарочито циљано у оквиру реализације програма грађанског васпитања.

6. Сарадња

Ученик је способан да се у сарадњи са другима или као члан групе ангажује на заједничком решавању проблема или реализацији заједничких пројеката. Учествује у заједничким активностима на конструктиван, одговоран и креативан начин афирмишући дух међусобног поштовања, равноправности, солидарности и сарадње. Активно, аргументовано и конструктивно доприноси раду групе у свим фазама групног рада: формирање групе, формулисање заједничких циљева, усаглашавање у вези са правилима заједничког рада, формулисање оптималног начина за остварење заједничких циљева на основу критичког разматрања различитих предлога, подела улога и дужности, преузимање одговорности за одређене активности, надгледање заједничког рада и усклађивање постигнутих договора са новим искуствима и сазнањима до којих се долази током заједничког рада и сарадње. У процесу договарања уме да изрази своја осећања, уверења, ставове и предлоге. Подржава друге да изразе своје погледе, прихвата да су

разлике у погледима предност групног рада и поштује друге који имају другачије погледе. У сарадњи са другима залаже се да се одлуке доносе заједнички на основу аргумената и прихваћених правила заједничког рада.

- Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе, усаглашавању и остварењу заједничких циљева.
- Доприноси постизању договора о правилима заједничког рада и придржава их се током заједничког рада.
- Активно слуша и поставља релевантна питања поштујући саговорнике и сараднике, а дискусију заснива на аргументима.
- Конструктивно доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима и при томе поштује друге као равноправне чланове групе.
- Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групног рада на одговоран, истрајан и креативан начин.
- Учествује у критичком, аргументованом и конструктивном преиспитивању рада групе и доприноси унапређењу рада групе.

Компетенција за сарадњу развијаће се превасходно кроз групни облик рада који се негује у оквиру свих предемета у школи, како на самом часу, тако и кроз групне пројектне активности. Такође, ова компетенција развијаће се и у оквиру рада Ђачког парламента, секција и школских акција.

7. Одговорно учешће у демократском друштву

Ученик је способан да активно, компетентно, критички и одговорно учествује у животу школе, заједница којима припада, као и у ширем демократском друштву, руководећи се правима и одговорностима које има као припадник заједнице и као грађанин. Прихвата и поштује друге као аутономне и једнако вредне особе. Својим активностима у заједници доприноси заштити и неговању људских и мањинских права, хуманистичких вредности и основних демократских вредности и принципа. Користи право избора културе, субкултуре и традиције које ће неговати и афирмисати, поштујући право других да негују и афирмишу другачије културе, субкултуре и традиције. Поштује равноправност различитих заједница и њихових традиција и идентитета. Посебно води рачуна о могућој маргинализацији или дискриминацији своје или других заједница и активно изражава солидарност са онима који су дискриминисани или маргинализовани. Уме да се удружује са другима како би ангажовано, толерантно, аргументовано и критички заступали одређене ставове, интересе и политике поштујући права оних који заступају супротстављене иницијативе, као и правила и процедуре за доношење одлука.

- Активно учествује у животу школе и заједнице тако што поштује друге учеснике као једнако вредне аутономне особе и њихова људска и мањинска права и тако што се супротставља различитим формама насиља и дискриминације.
- Својим активностима у школи и заједници афирмише дух толеранције, равноправности и дијалога.

- Критички и аргументовано учествује у разматрању отворених питања за која је заинтересован поштујући разлике у мишљењу и интересима и даје лични допринос постизању договора.
- Има осећање припадности одређеним културним заједницама, локалној заједници, региону у којем живи, ширем друштву, држави Србији и међународним организацијама у које је Србија укључена.
- Изражава на афирмативан начин свој идентитет и поштује другачије културе и традиције и тако доприноси духу интеркултуралности.
- На изборима уме да се определи за политичке идеје и програме за које сматра да на најбољи начин доприносе остварењу личне и друштвене добити и поштује право других на другачије опредељење.
- Залаже се за солидарност и учествује у хуманитарним активностима.

Компетенција за одговорно учешће у демократском друштву развијаће се кроз процес избора председника одељења, представника одељења у Ђачком парламенту, избора представника Ђачког парламента у Школском одбору, кроз рад Ђачког парламента, рад одељењске заједнице, у процесима доношења одлука ученика, а циљано ће бити развијано у оквиру реализације програма грађанског васпитања и устава и права грађана.

8. Одговоран однос према здрављу

Ученик прикупља информације о темама у вези са ризицима, очувањем и унапређењем психофизичког здравља. Просуђује релевантне околности и, по потреби, доноси одлуке и/или се укључује у активности значајне за превенцију болести и очување здравља. Свестан је свих димензија здравља (физичко, ментално, социјално, емоционално здравље). Познаје факторе који доприносе здрављу или га угрожавају и импликација њиховог деловања по појединца, групу или заједницу. Својим понашањем, као појединац и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота.

- Познаје основне састојке хране и промене које утичу на њен квалитет; разуме значај правилне исхране и адекватне прераде хране за очување здравља.
- Познаје карактеристике основних заразних болести, њихове изазиваче и мере превенције.
- Разуме значај лекова и правилног начина њихове употребе за очување здравља.
- Познаје могуће последице коришћења никотина, алкохола и других психоактивних супстанци.
- Бира стил живота имајући на уму добре стране и ризике тог избора (нпр. активно бављење спортом, вегетаријанска исхрана).
- Уме да пружи прву помоћ.

Компетенција за одговоран однос према здрављу развијаће се кроз здравствено-превентивне програме које школа реализује у сарадњи са Заводом за јавно здравље, кроз рад одељењске заједнице, а у оквиру наставних предмета, нарочито ће се развијати реализацијом наставе биологије, физичког васпитања и грађанског васпитања.

9. Одговоран однос према околини

Одговоран однос према околини подразумева познавање и непосредан доживљај природе; увиђање значаја који природа има за одржавање живота на Земљи; разумевање међузависности живог света, природних ресурса и климатских услова за одржање живота; очување његове разноврсности, еколошких станишта и климатских услова; активно учествовање у неговању здравих заједница. Ученик познаје како људске активности могу да унапреде или угрозе животну средину и одржив развој. Спреман је да се укључи у активности усмерене ка очувању окружења у којем живи, ради и учи.

Разуме концепт здравог и безбедног окружења (вода, ваздух, земљиште) за живот људи и спреман је да се активно ангажује у заштити и унапређењу квалитета живота у заједници.

- Показује разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и управљању ресурсима тако да се не угрожава могућност будућих генерација да задовоље своје потребе.
- Процењује ризике и користи од употребе неких супстанци по околину и здравље људи и одговорно поступа са њима (правилно их складишти и одлаже отпад).
- Познаје факторе који утичу на загађење земљишта, воде и ваздуха, разуме и предвиђа последице њихове употребе.
- Увиђа предности и недостатке коришћења различитих извора енергије.
- Разуме значај и користи могућности рециклирања.

Компетенција за одговоран однос према околини развијаће се кроз учешће ученика у реализацији акција рециклаже, као што је „Чеп за хендикеп“, учешћем у локалним еколошким пројектима, кроз рад еколошке секције, рад Ђачког парламента који повремено учествује на конкурсима Уније средњошколаца Србије управо са еколошким пројктима (на пример за уређење школског дворишта), а у овиру наставних предмета нарочито ће се развијати реализацијом програма биологије, социологије и грађанског васпитања.

10. Естетичка компетенција

Ученик је упознат са културним наслеђем људске заједнице, има свест о вредности уметничких и културних дела и њиховог значаја за развој друштва. Естетичка компетенција иде корак даље од тога, ка препознавању међуповезаности различитих форми и

средстава уметничког изражавања. Свестан је значаја естетске димензије у свакодневном животу, има критички однос према употреби и злоупотреби естетике. Ученик се оспособљава да исказује опажања, осећања и идеје у вези са уметничким изразима у различитим медијима, да култивише културне навике, да изграђује аутономне естетске критеријуме и преференције и суди у скаду с њима.

- Позитивно вреднује допринос културе и уметности развоју људске заједнице; свестан је међусобних утицаја културе, науке, уметности и технологије.
- Показује осетљивост за естетску димензију у свакодневном животу и има критички однос према употреби и злоупотреби естетике.
- Има изграђене преференције уметничких и културних стилова и користи их за обогаћивање личног искуства.
- Повезује уметничка и културна дела са историјским, друштвеним и географским контекстом њиховог настанка.
- Уме да анализира и критички вреднује уметничка дела која су представници различитих стилова и епоха, као и дела која одступају од карактеристика доминантних праваца.
- Вреднује алтернативне уметничке форме и изразе (субкултурна дела).

Естетичка компетенција код ученика развијаће се кроз свакодневне активности у школи, укључивањем ученика у уређивање школског простора, школског сајта, школских новина, пројектних извештаја, а у оквиру наставе кроз реализацију програма ликовне и музичке уметности, историје, информатике, грађанског васпитања.

11. Предузимљивост и предузетничка компетенција

Кроз образовање за предузетништво, ученик се учи организационим вештинама и способностима, укључујући различите интерперсоналне вештине, као и организацију простора, управљање временом и новцем. Ученик је оспособљен за комплексно планирање и одлучивање које подразумева поштовање више услова истовремено. Уме да осмишљава пројекте у складу са унапред постављеним захтевима. Зна како да се упозна са карактеристикама одређених послова и радних места, спреман је на волонтерско ангажовање и коришћење различитих могућности за стицање радног искуства. Ученик препознаје могућности у школи и заједници да идеју претвори у активност, покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност, показује иницијативу и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха. Ученик кроз образовање стиче свест о сопственим потенцијалима и интересовањима и бива оснажен да самостално доноси одлуке о изборима будућег образовања, занимања и професионалне оријентације. Реализује унапред осмишљене идеје и учествује у пројектима који се тичу школе и локалне заједнице. Ученик стиче знања о карактеристикама одреёених послова и радних места, разуме свет рада и пословања из перспективе друштва и спреман је на волонтерски рад и покретање хуманитарних акција

- Ученик разуме важност личне активације и показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада (захтеви појединих радних места, начин функционисања институција, позиционирање у свету бизниса).

- Разуме принципе функционисања тржишта рада и схвата неопходност сталног усавршавања у складу са развојем тржишта и захтевима послодаваца.
- Уме да идентификује и адекватно представи своје способности и вештине („јаке стране“); уме да напише CV и мотивационо писмо.
- Уме да искаже и заступа своје идеје, и да утиче на друге, кроз развој вештине јавног говора, преговарања и решавања конфликата.
- Има способност постављања адекватних и реалних циљева процењујући и прихватајући ризике; планира ресурсе и управља њима (знања и вештине, време, новац, технологије и други ресурси) и усредсређен је на постизање циљева.
- Зна да комуницира с послодавцима; уме да преговара; спреман је да обавља праксу и волонтира поштујући договоре.

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРОГРАМ

Називи програма образовања и васпитања су:
1. Програм за гимназију природно-математичког смера,
2. Програм за гимназију општег типа,
3. Програм за гимназију друштвено-језичког смера,
4. Програм за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику

Врста програма који се остварује је опште средње образовање и васпитање.

Трајање програма образовања и васпитања на сва четири смера је четири школске године.

Језик на коме се остварује програм образовања и васпитања је српски.

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ, ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ И ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ ПО СМЕРОВИМА И РАЗРЕДИМА

Смер: општи тип

		1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
1	Српски језик и књижевност	x	x	x	x
2	Први страни језик	x	x	x	x
3	Латински језик	x	x		
4	Социологија				x
5	Психологија		x		
6	Филозофија			x	x
7	Историја	x	x	x	x
8	Географија	x	x	x	
9	Биологија	x	x	x	x
10	Математика	x	x	x	x
11	Физика	x	x	x	x
12	Хемија	x	x	x	x
13	Рачунарство и информатика	x	x	x	x
14	Музичка култура	x	x		
15	Ликовна култура	x	x		
16	Физичко и здравствено васпитање	x	x	x	x
17	Грађанско васп. / Верска настава	x	x	x	x
18	Други страни језик	x	x	x	x
19	Изборни програм 2	x	x		
20	Изборни програм 3	x	x		
21	Изборни програм 4			x	x
22	Изборни програм 5			x	x

Смер: природно-математички

		1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
1	Српски језик и књижевност	x	x	x	x
2	Први страни језик	x	x	x	x
3	Латински језик	x			
4	Социологија				x
5	Психологија		x		
6	Филозофија			x	x
7	Историја	x	x	x	
8	Географија	x	x	x	
9	Биологија	x	x	x	x
10	Математика	x	x	x	x
11	Физика	x	x	x	x
12	Хемија	x	x	x	x
13	Рачунарство и информатика	x	x	x	x
14	Музичка култура	x	x		
15	Ликовна култура	x	x		
16	Физичко и здравствено васпитање	x	x	x	x
17	Грађанско васп. / Верска настава	x	x	x	x
18	Други страни језик	x	x	x	x
19	Изборни програм 1	x	x		
20	Изборни програм 2	x	x		
21	Изборни програм 3			x	x
22	Изборни програм 4			x	x

Смер: друштвено-језички

		1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
1	Српски језик и књижевност	x	x	x	x
2	Први страни језик	x	x	x	x
3	Латински језик	x	x		
4	Социологија				x
5	Психологија		x		
6	Филозофија			x	x
7	Историја	x	x	x	x
8	Географија	x	x	x	
9	Биологија	x	x	x	
10	Математика	x	x	x	x
11	Физика	x	x	x	x
12	Хемија	x	x		
13	Рачунарство и информатика	x	x	x	x
14	Музичка култура	x	x	x	x
15	Ликовна култура	x	x	x	x
16	Физичко и здравствено васпитање	x	x	x	x
17	Грађанско васп. / Верска настава	x	x	x	x
18	Други страни језик	x	x	x	x
19	Изборни програм 1	x	x		
20	Изборни програм 2	x	x		
21	Изборни програм 3			x	x
22	Изборни програм 4			x	x

Ученик у сваком разреду и смеру бира између **Верске наставе** и **Грађанског васпитања**, с тим да у току гимназијског школовања може једном да промени свој избор. Ученик има један час недељено изабраног програма у сваком разреду.

Изборни програм 1, 2, 3 и 4: ученик бира два изборна програма у сваком разреду; има два часа недељно изборних програма у I и II разреду, а по четири часа недељно у III и IV разреду. Ученици се опредељују међу већим бројем програма. Изборни програми 1 и 2 изучавају се у I и II разреду, а изборни програми 3 и 4 у III и IV разреду. Прегледник је у наставку.

Изборни програми 1, 2, 3 и 4	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Језик, медији и култура	1	37	1	37	/	0	/	0
Појединац, група и друштво	1	37	1	37	/	0	/	0
Здравље и спорт	1	37	1	37	/	0	/	0
Образовање за одрживи развој	1	37	1	37	2	74	2	66
Уметност и дизајн	1	37	1	37	2	74	2	66
Примењене науке	1	37	1	37	/	/	/	/
Примењене науке 1	/	/	/	/	2	74	2	66
Примењене науке 2	/	/	/	/	2	74	2	66
Основи геополитике	/	/	/	/	2	74	2	66
Економија и бизнис	/	/	/	/	2	74	2	66
Религија и цивилизација	/	/	/	/	2	74	2	66
Методологија научног истраживања	/	/	/	/	2	74	2	66
Савремене технологије	/	/	/	/	2	74	2	66

Други страни језик изучава се у сваком разреду и на свим смеровима осим на смеру за ученике са посебним способностима за рачунартсво и иинформатику. У школи се уче следећи савремени страни језици:
- енглески језик,
- француски језик,
- немачки језик,
- руски језик.

Смер: за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику

		1. разред	2. разред	3. разред	4. разред
1	Српски језик и књижевност	x	x	x	x
2	Страни језик	x	x	x	x
3	Географија	x	x		
4	Музичка култура	x			
5	Физика	x	x	x	x
6	Хемија	x	x		
7	Физичко и здравствено васпитање	x	x	x	x
8	Математика	x	x	x	x
9	Дискретна математика			x	
10	Биологија			x	x
11	Психологија		x		
12	Ликовна култура		x		
13	Социологија				x
14	Филозофија				x
15	Примена рачунара	x	x	x	
16	Програмирање	x	x	x	
17	Рачунарски системи	x			
18	Оперативни системи и рач. мреже		x		
19	Објектно оријентис. програмирање			x	
20	Базе података			x	x
21	Програмске парадигме				x
22	Веб програмирање				x
23	Грађанско васп. / Верска настава	x	x	x	x

Ученик у сваком разреду бира између **Верске наставе** и **Грађанског васпитања**, с тим да у току гимназијског школовања може једном да промени свој избор. Ученик има један час недељено изабраног програма у сваком разреду.

Остваривање плана и програма наставе и учења са посебним способностима за рачунарство и информатику

1. Распоред радних недеља у току године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	37	37	37	33
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	УКУПНО
Обавезна настава	37 седмица	37 седмица	37 седмица	33 седмице	До 37 седмица
Час одељенског старешине	37 часова	37 часова	37 часова	33 часа	144 часа
Додатни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Допунски рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова
Припремни рад *	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 30 часова	до 120 часова

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана

Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно
Други страни језик (факултативно)	2 часа недељно
Слободне активности (хор, оркестар, секције, техничке, хуманитарне, спортско-рекреативне и друге ваннаставне активности)	30–60 часова годишње
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15–30 часова годишње

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРИНЦИПА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА ОБРАЗОВАЊА, НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА, НАСТАВНЕ МЕТОДЕ, ОБЛИЦИ РАДА И ВРСТЕ АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ ПРОЦЕС

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА

1. Радне недеље у току наставне године

	1. раз	2. раз	3. раз	4. раз
Разредно –часовна настава	37	37	37	33
Слободне активности	2	2	2	2
Матурски испит	/	/	/	4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

2. Подела одељења на групе по смеровима и разредима, на часовима који су планом наставе и учења предвиђени за вежбе

Општи тип	1. раз	2. раз	3. раз	4. раз	Број ученика у групи
Рачунарство и информатика	74	74	37	33	До 15
Први страни језик	/	18,5	37	33	До 15

Други страни језик		18,5	18,5	16,5	До 15
Физика		18,5	37	16,5	До 15
Хемија		18,5	18,5	/	До 15

Друштвено – језички смер	1. раз	2. раз	3. раз	4. раз	Број ученика у групи
Рачунарство и информатика	74	74	37	33	До 15
Први страни језик	/	18,5	37	66	До 15
Други страни језик	/	18,5	18,5	16,5	До 15
Филозофија	/	/	18,5	/	До 15
Физика	/	18,5	18,5	16,5	До 15
Хемија	/	18,5	/	/	До 15

Природно – математички смер	1. раз	2. раз	3. раз	4. раз	Број ученика у групи
Рачунарство и информатика	74	74	37	66	До 15
Први страни језик	/	18,5	18,5	16,5	До 15
Други страни језик	/	18,5	18,5	16,5	До 15
Биологија	/	37	18,5	33	До 15
Физика	/	37	18,5	33	До 15
Хемија	/	37	37	/	До 15
Музичка култура	/	18,5	/	/	До 15
Ликовна култура	/	18,5	/	/	До 15

Ученици са посебним способностима за рачунарство и информатику		I разред	II разред	III разред	IV разред	Број ученика у групи
		Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	Број часова вежби	
1.	Примена рачунара	74	74	74		8–12

2.	Програмирање	111	111	111		8–12
3.	Објектно оријентисано програмирање			111		8–12
4.	Базе података			37	66	8–12
5.	Програмске парадигме				99	8–12
6.	Веб програмирање				66	8–12

БРОЈ ОДЕЉЕЊА И БРОЈ УЧЕНИКА У ОДЕЉЕЊУ

Смер	Број одељења	Број ученика у одељењу
Природно-математички	Максимално 8	Максимално 30
Општи	Максимално 8	Максимално 30
Друштвено - језички	Максимално 8	Максимално 30
Са посебним способностима за рачунарство и информатику	Максимално 4	Максимално 20

ДНЕВНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ПРОСТОР ЗА УЧЕЊЕ

Разредно-часовна настава остварује се у две дневне смене за по два разреда у свакој смени. Смене се смењују двонедељно. Просторне могућности и опремљеност школе дозвољавају одржавање свих облика обавезног рада у оквиру 7 учионица и 9 кабинета. Школа има опремљене кабинете за: физику, хемију, биологију, уметности, информатику, стране језике као и наменске учионице које се користе за теоријску наставу и вежбе различитих предмета. Школа има библиотеку, просторију за ученички клуб и пратеће припремне просторије уз кабинете. Фискултурна сала дели се са другом средњом школом.

МЕТОДЕ КОЈЕ СЕ ПРИМЕЊУЈУ У ПРОЦЕСУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

1. Вербалне методе или методе живе речи: монолошка и дијалошка. Жива реч је услов педагошке комуникације која има информативну вредност и заједно са својом емоционалном компонентом остварује одређен васпитни утицај на ученика. Жива реч развија говор који је облик и израз мисли. Свака реч је већ симбол, она уопштава. Развој говора утиче на развој апстрактног мишљења. Говором се изражавају и осећања, доживљаји, препознају уметнички изрази.

а) Метода усменог излагања - систематско вербално излагање делова градива. Позитивне стране ове методе су систематичност, економичност, могућност истицања битног у излагању, могућност утицања на осећања, могућност прилагођавања стила и сложености излагања претходним знањима ученика. Недостаци ове методе су у томе што су ученици мање активни, немогуће је пратити да ли ученици схватају излагање и изношење готових обликованих чињеница, па се она обавезно допуњује комбиновањем са другим наставним методама. Облици ове методе који се користе у школи су:

- **приповедање:** најчешће се примењује у настави језика и хуманистичких предмета;
- **описивање:** примењује се у циљу вербалног сликања својстава предмета, објеката, појава при чему научно описивање мора бити објективно, свестрано, тачно, детаљно, док уметничко описивање захтева познавање језичко-стилских средстава и субјективног доживљавања;
- **образлагање:** појављује се када је у вези са неком констатацијом дошло до нејасноћа о узроцима појава, о узрочно-последичној повезаности појава, када је потребно аргументовати доказ, образложити правило примерима;
- **објашњавање:** најчешћи и најсложенији облик излагања који се односи на објашњавање правила, принципа, метода, закона, теорију, аксиоме, системе, симболе, социо-културне вредности и др. Примењује се у настави свих премета, као и других видова образовно-васпитног рада кроз сложене мисаоне операције - описивање, издвајање, упоређивање, уопштавање које истовремено изазивају исте мисаоне функције ученика, што доводи до схватања апстрактних појмова. Рационалном схватању објашњавања помаже примена осталих наставних метода (дијалошка) као и наставна средства. Мисаона активност наставника је модел мисаоне активности ученика. Излагање остварује наставник, ученик, неки други учесник у настави или ваннаставним активностима (нпр. стручњак који је позван у школу, познати уметник и др.). Такође, користи се репродукција говора уз помоћ CD-а, радија, телевизије.

б) **Метода разговора** (или дијалошка метода) се користи у обради градива, понављању и проверавању путем питања и одговора и дискусије. Овом методом ученици се успешније активирају, подстичу се на увиђање односа међу појавама, закључивање и уопштавање што доприноси критичности, самосталности и самопоуздању. На тај начин ученици знања лакше схватају и трајније памте. Комуникација са наставником и међу ученицима сједињује индивидуални и колективни рад. Кроз разговор наставник најбоље упознаје особине и когнитивни стил ученика (начин мишљења и закључивања ученика). Методом разговора градиво се не излаже систематично као причањем. Уколико наставник није спреман да води ток дијалога ученици могу да скрену правац дискусије те се обради мање чињеница. Дијалогом се не могу тако успешно обрадити садржаји који треба да обезбеде емоционални доживљај. Квалитет разговора зависи од квалитета наставниковог питања. У школи се тежи избегавању употребе једнозначајних и допунских питања која као одговор траже репродукцију знања. Продуктивни дијалог обухвата питања и импулсе као што су: Ко?

Како? Зашто? Опиши! Упореди! Анализирај! Образложи! Докажи да је ...! Претпостави да је ... и сл. Користе се следећи продуктивни облици разговора:
- хеуристички разговор у којем наставник поступно уз помоћ читања води ученике од појединости, до откривања општег због чега је за овај разговор потребно искуство и предзнање ученика (читање, претходно учење);
- **слободан разговор** током којег питање постављају и наставник и ученици о слободној теми или о теми која ће се обрађивати. Користи се и и на завршетку обраде неке теме да би се објасниле неке дилеме, поткрепиле доказом неке констатације па и проверили усвојени ставови и уверења и
- **дискусија** - полемика, дебата, расправа (у којој ученици међусобно и наставник и ученик) супростављају мишљења, износе и побијају аргументе, осветљавају проблеме са новог становишта. Услови за коришћење овог облика разговора (дискусија) су познавање теме, интересовање, способност излагања, надограђивања мисли на излагање претходника, као и позитивна својства личности - толеранција и међусобно уважавање ставова учесника у дискусији. У коришћењу дијалошке методе битно је да ученик буде слободан да поставља питања, да наставник кроз разговор добија повратну информацију о томе да ли су ученици схватили постављене проблеме, идеје и слично.

2. Методе рада на тексту, писани и графички радови ученика, односно рад ученика/наставника на разним изворима знања као и кроз многе мисаоне и практичне активности. Подстиче се коришћење, поред уџбеника, и приручника, лексикона, библиографија, штампе, енциклопедија, монографија, интернета; затим визуелног материјала - слика, цртежа, схема, дијаграма и многобројних симбола савремене визуелне комуникације. Ученици се подучавају да раде на информативном и научном тексту да би га разумели, његове информације уградили у свој систем знања и искуство у циљу примене у пракси. У школи је развијена пракса да ученике (путем индивидуалног рада, групног рада, учења путем решавања проблема, полупрограмирању и сл.) учимо да упознају садржај, информативне елементе текста и њихов однос да издвајају важне делове (податке, појмове) да упоређују, да структурирају садржај у јасан преглед, да оцењују вредност прочитаног и друго. Ученици се подстичу да расправљају о тексту са другима (што може да организује наставник), да посматрају појаве у животу о којима читају и да коначно остварују одлуке о примени схваћених информација у практичном раду или понашању.
- **Графички писмени радови** управо омогућавају илустровање, а тиме и продубљивање и трајније запамћивање текстовног градива, као и боље схватање узрочно-последичних и квантитативних и квалитативних односа. Интегралном применом ове методе ученици се оспособљавају за израду скица, планова, мапа ума, реферата и самосталних писаних, графичких и других радова. Писмени и графички радови прате наставни процес и на њима практично у току наставе раде и ученици и наставници.

3. Метода показивања (давање модела, демонстрирање) практикује се у развијању учениковог чулног и моторичког искуства и давању нових знања путем показивања покрета, технике, предмета, појава и процеса у природи и друштву и учениковог вођеног усмераваног опажања и посматрања. Заснована је на принципу очигледности, примени савремене наставне технологије и повезивања школе са животом. Доприноси стицању знања на најбржи начин - непосредним и посредним опажањем, развија

способност систематског посматрања, уводи ученике у праћење појава и процеса, развија способност прецизног изражавања о опаженом и извештавања, доприноси трајности знања. Но, апстрактни појмови, идеје, унутрашње структуре предмета и појава не могу се непосредно опажати те њиховом објашњавању доприноси посредна очигледност, формирање представа и појмова на основу ученикових искуства и уз помоћ:
- дигиталних технологија – приказивањем презентација, анимација, слика, графика, табела, филмова, као и коришћењем интернета;
- изазиваних процеса у контролисаним условима (тј. експеримената),
- показивањем динамичких модела или статичких модела,
- показивањем слика: географских и историјских карата, дијапозитива, филмова, фотографија, а нарочито цртежа, скица, дијаграма и схема.

Путем савремених медија ученици се воде ка савладавању све апстрактнијих симбола визуелне комуникације укључујући и информатичку писменост. У школи се практикује коришћење свих наставних ситуација у којима се анализира (проблем, задатак, уметничко дело, систем), подаци доводе у међусобни однос, упоређује, објашњавају трансформације, при чему се ученицима указује на моделе мишљења и мисаоних операција и труди се да се прати ток њиховог мишљења. Адекватан избор и употреба наставних средстава, правилно показивање и извођење посматрања и показиваних активности од стране ученика добар су узор за самостални рад ученика и, што је крајњи циљ васпитања и образовања, за стицање радних способности ученика.

4. Метода практичних радова примењује се у лабораторији, кабинетима или ван школе. Односи се на огледе, ескперименте, истраживачке задатке, пројектне активности, дебате и друге видове учења. Практични рад се организује:
а) у предметима где је директно одређен програмом и
б) у предметима где није одређен програмом, али из природе наставне јединице произилази да би учење било најбрже ако би се остварило практичним радом.

Корисно је примењивати практичан рад у предметима где се повезују особине и структуре супстанци и материјала, обликује и трансформише материјал (хемија, физика, биологија, ликовна култура, информатика). За извођење практичне радње која се састоји из радних операција ученик треба да познаје:
а) особине материја на коју делује или предмет (пројекат) рада;
б) потребна средства (инструменте) и њихову функцију и употребу;
в) структуру практичне радње (с обзиром на број и редослед практичних операција и др.).

Практични рад се примењује ради осамостаљивања ученика и стога се изводи у комбинацији различитих облика рада - колективно, групно, у паровима и индивидуално до оспособљавања ученика за самостално планирање, реализацију и верификацију. Практични рад активира ученика у потпуности јер обухвата посматрање, мишљење и праксу, интезивније делује на формирање позитивног односа према раду, на мотивацију, интересовања и вредновање рада. У јединству са методама објашњавања, показивања, метода практичних радова има битну улогу у одређивању најрационалнијих путева професионалног формирања личности ученика.

НАСТАВНА СРЕДСТВА КОЈА СЕ КОРИСТЕ ЗА НАСТАВУ И УЧЕЊЕ

1) **Вербална наставна средства** (жива и изговорена реч - говор и репродукована реч и говор).
2) **Текстуална средства** (одговарајући штампани и посебно писани текстови из различитих области људског стваралаштва).
3) **Визуелно наставна средства** (сва она средства која се у току наставног процеса примају - опажају чулом вида: предмети, фотографије, слике, цртежи, карте, схеме, графикони, дијаграми, симболи итд.).
4) **Аудитивна наставна средства** (сва она средства која примамо помоћу чула слуха; поред говора то су и: разни шумови у природи и акцетичне појаве, музички и тонски ефекти, разни звучни ефекти, репродуковани - вештачки и природни ефекти итд).
5) **Аудиовизуелна наставна средства** представљају синтезу елемената аудитивних и визуелних средстава, као на пример: дијафилм праћен одговарајућим текстом, музиком, шумовима или другим звучним ефектима; тонски филмови; ТВ емисије, видео-материјал и др. У ову групу средстава спадају и филм, дигиталне презентације и сл.
6) **Мануелна наставна средства** чине посебну групу средстава. Она служе за извођење разноврсних операција, захвата и сл, као на пример: инструменти, апарати, предмети, материјали.
7) **Експериментална и демонстрациона наставна средства.** Овде спадају сва средства која обезбеђују извођење експеримената и демонстрација, као што су лабораторијска и др,
8) **Помоћно-техничка наставна средства** омогућавају успешну примену осталих, главних наставних средстава. Користе се: рачунари, дигитални пројектори, апарат и видео камера, беле табле, лабораторијске столице, апликатори, апарати, показивачи и др. Осим што су савремени медији ближи и интересантнији ученицима, па их боље прихватају, они и ослобађају време наставнику да се више бави питањима васпитања и развоја личности ученика.
У свакодневном раду у школи води се рачуна о томе да сва наставна средства која наставник жели да примени или употреби на часу, морају бити технички исправна и њихова примена потпуно безбедна за наставнике и ученике.

МЕТОДИЧКИ ОБЛИЦИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У циљу остварења укупних задатака и унапређивања квалитета па самим тим и ефеката наставе, наставници изграђују стратегију наставе комбинујући и примењујући **фронтални, групни и индивидуални рад**, као и осавремењене облике организације наставе и учења као што су: **тимски рад, индивидуализована настава, рад у паровима** и други, уз адекватан избор **начина учења: предавачког, проблемског, учења путем открића и других.** Сваки наставник у оквиру постојећих услова за наставу предмета који предаје и у сарадњи са члановима школских тимова трага за таквом стратегијом наставе и учења које ће бити оптимална за различите категорије ученика (према њиховим индивидуалним особинама).

Фронтални облик рада у настави је истовремени, напоредни рад наставника са свим ученицима у разреду под истим радним условима. То подразумева да се сви ученици стављају пред исте задатке, на истом наставном градиву са истом педагошком стратегијом. Ово је најчешћи облик рада наставника приликом преношења нових информација и нових знања ученицима, али никако и најзаступљенији. У овом облику рада доминира наставник користећи се вербалним методама рада. Предност овог облика је у томе што је економичан јер се може применити у одељењима са релативно великим бројем ученика и што омогућава наставнику да у оквиру расположивог времена обради веће програмске целине и у условима када нема довољно адекватних услова за демонстрирање. Овај рад пружа могућности за стварање одређених емоционалних и интелектуалних расположења код свих ученика чиме се продубљује доживљај садржаја градива. Међутим, рад са свим ученицима захтева да се настава одмери према "просечном" ученику и у обради градива и у ангажовању, а самим тим не задовољавају се потребе других категорија ученика - обдарених и оних са тешкоћама у учењу или са споријим темпом напредовања. То доводи до сметњи у процесу индивидуализације рада и омета оптималну активизацију ученика.

Индивидуални облик рада са ученицима практикује се уз одговарајућу помоћ наставника, било да се ради на посебном задатку или на задатку који је део општег задатка за разред. Атмосфера индивидуалног рада обезбеђује максималне услове за развој радних и организационих способности ученика, развија самосталности у раду и учењу и има велику мотивационо-активизациону моћ. Примена овог облика наставног рада захтева извесну систематичност, поступност и одговарајућу припрему ученика и наставника. Индивидуални рад може бити усмерен или вођен и слободан, скоро потпуно самосталан рад ученика на часу. У овом облику наставног рада најчешће се примењују лабораторијске и експерименталне методе, методе рада на тексту и на графичким радовима као и комбинација метода показивања и објашњавања, када ученици једни другима или наставнику показују и објашњавају неке законитости, чињенице, теорије. Наставници настоје да што више узимају у обзир карактеристике ученика као појединца (претходна знања, склоности и способности, нивои мотивације и друге особине личности) у обликовању задатака на чијем извршењу треба да се ангажује како би овај облик рада у већој мери добио карактеристике индивидуализованог педагошког поступка.

Групни облик наставног рада је рад са мањим бројем ученика где се наставно градиво обрађује са прецизно подељеним радним задацима и обавезама, а резултати рада дискутују у одељењу.

Индивидуализована (прилагођена) настава. То је прилагођавање наставе могућностима и потребама ученика.
Индивидуализацијом се подстичу властите активности ученика у процесу учења па се тако остварује задатак да се ученик научи учењу, да се развија његова унутрашња мотивација, да се постепено откривају-ослобађају његове укупне потенцијалне способности, да он сам открива, увиђа своје способности у разним подручјима рада. Под индивидуалном наставом се подразумева самостално решавање задатка под руководством наставника, али без размене информације међу ученицима. Наставник прати ток,

темпо и резултате рада и може да мења, преусмерава своју помоћ у циљу оспособљавања ученика за самосталан рад. За разлику од тога, у индивидуализованом раду, који се такође практикује у школи, сви ученици решавају исте задатке, а њихов рад и решења су део заједничког задатка целог одељенског колектива. У индивидуализованој настави рад је прилагођен појединцу према његовим способностима и особинама али тако да одговара потребама, жељама и начину мишљења појединаца који у индивидуалном раду учествују. То подразумева обликовање садржаја диференцираних задатака, примену специфичних метода и средстава, извора знања да би се ученицима омогућило развијање сопствених снага и оригиналности уз уважавање њиховог ритма рада, стила рада, афективних реакција и других чинилаца као што су премореност, породичне околности у којима живи и сл. Индивидуализована настава је нашла место у раду ове школе, зато што омогућава:

- прилагодљивост на све предмете и на узраст ученика са којима радимо;
- може да се примени на разним степенима савладаности наставе;
- више од осталих облика доприноси развијању позитивних ставова према учењу;
- развија иницијативу, унутрашњу мотивацију;
- упознавање својих моућности и управљање саморазвоја ученика;
- потпунију контролу услова рада, па према томе долази и до бољих општих ефеката;
- више времена да ученик сагледа шта се и како учи;
- боље управљање напредовањем ученика;
- препознавање потребе за пружањем помоћи у превазилажењу тешкоћа;
- варирање садржинине, метода и извора учења према њиховој ефикасности;
- предвиђање исхода наставе.

Поједини ефекти индивидуализације остварују се разним начинима организовања наставе, нпр, индивидуализованим радом ученика на диференцираним задацима (са или без наставних листића); групним радом са унутрашњом диференцијацијом задатака; самосталним радом на програмираном и полупрограмираном материјалу; учењем путем открића и решавањем проблема. При спровођењу индивидуализације наставе води се рачуна о избегавању ризика од интелектуалне, емоционалне и моралне изолованости појединог ученика. Стога се индивидуализација наставе повезује са разним облицима наставе који обезбеђују учење у условима социјалне комуникације и кооперације.

Настава по индивидуалном плану остварује се у складу са законом и правилником који гарантују право сваком ученику да применом инклузивних модела рада буде укључен у образовно-васпитни процес на оптималан начин и онда када то подразумева комуникацијско и методичко прилагођавање, као и онда када то подразумева измену образовних стандарда који се односе на образовно-васпитни рад са појединачним учеником. Овај план примењује се уз сагласност родитеља / старатеља ученика и ангажовање стручног тима из школе. Индивидуални образовни план израђује се и примењује само по потреби и представља допуну годишњег плана рада школе када год се за тим укаже потреба.

Тимска настава / **сарадничка настава** у којој два или више наставника и њихови сарадници координирају рад на реализацији наставе у једном или више одељења, радећи на оним деловима програма или активност за које су стручно највише заинтересовани

и оспособљени. Тим заједнички реализује поједине програме или теме: планира, изводи и вреднује активности ученика, организује наставу и припрема садржаје, задатке и сл. који одговарају њиховим потребама и могућностима и на тај начин настоји да рационализује рад и учини га ефикаснијим. Поред групног организовања ученика и наставника тимску наставу карактерише флексибилно распоређивање наставних садржаја и коришћење времена као и интезиван стручни приступ обради садржаја уз употребу савремених наставних средстава.

Тимски рад се односи и на формирање тима наставника који почиње планирањем почетком школске године. Наставници се опредељују за тимски рад на обради комплексних, сложених, интердисциплинарних тема да би омогућили ученицима што боље схватање појава и њихову узрочно-последичну повезаност и међузависност. Тим разматра ко о појединим аспектима теме може најстручније да излаже свим ученицима, опредељује се за одређена наставна средства, често аудио-визуелна (филмове, презентације, пројекције и слично, што одговара раду са великом групом); договара се о раду у одељењу у малим групама; предвиђа које додатне активности (експерименте и слично) ће остварити у додатном раду, а шта у слободним активностима.

Програмирана настава настаје из тежње за рационализацијом процеса учења, односно из потребе да се процес учења учини што активнијим, да се контролише и да се унапред могу предвидети његови ефекти. То је довело до програмирања наставних садржаја путем врло кратких корака. Програмирана настава и програмирано учење полази од претпоставке да процес учења има три битне фазе:

1. контакт ученика са чињеницама односно информацијама које треба усвојити (у класичној настави то је када наставник предаје, изводи вежбе, ученик учи из уџбеника, приручника, литературе, слуша радио, снимљена предавања, CD, гледа филмове);
2. властита активност ученика на градиву које треба усвојити, научити (на том градиву ученик треба да ради, да га употребљава у различитим варијантама примене);
3. повратна информација о успешности или неуспешности учениковог рада на градиву.

Проблемска настава као вид активног учења подразумева организацију наставе која се заснива на структуирању градива кроз постављање централног проблема на коме се током учења ради, на комуникацији ученика и наставника, коришћењу виших когнитивних процеса и уважавању претходних знања и искуства ученика. Проблемски организована настава одвија се кроз следеће фазе:

- постављање проблема где наставник ученицима излаже задатак у проблемском облику и упућује их да уоче проблем. Ученици потом из раније стечених знања траже она која им могу помоћи у решавању постављеног проблема, односно задатка. Да би извршили селекцију знања разговарају са наставником који им даје одговарајуће смернице у тражењу решења;
- у другој фази рада ученици бирају могуће начине решавања и уз помоћ наставниковог вођења проверавају њихову истинитост. У случају неуспеха траже се и проверавају нови начини. У току постављања и проверавања истинитости хипотезе наставник, посебно у ситуацији погрешног рада, ученицима поставља додатна, пре свега подстицајна, питања чији је задатак да ученике усмери ка

решењу. Често наставник води ученике до решења тако да централни проблем рашчлани на низ мањих чији поступни след решења доводи до главног решења;
- провера утврђеног решења у пракси је завршна фаза рада. Процес учења се завршава доношењем коначног суда.
Овакав облик организације наставе доприноси мотивацији ученика, повећава њихову активност чиме се постиже и већи ефекат у остваривању васпитно-образовних задатака наставе, а пре свега:
а) развијање унутрашње мотивације код ученика - мотив радозналости, постигнућа, самоактуализације и др,
б) активирање мисаоних процеса (анализе, синтезе, апстракције, генерализације и сл.) као и
в) развој креативних компоненти мишљења (флуентност, оригиналност, флексибилност, осетљивост за проблеме и др).
На овај начин сам наставни процес је привлачнији и интересантнији, а ученици се оспособљавају за самостални рад. Успех коришћења проблемске наставе зависи од узраста, мотивисаности, претходних знања и искуства ученика, као и од припремљености и мотивисаности наставника. Зато се наставници темељно припремају, а припрема обухвата: избор и планирање наставних тема односно наставних јединица за примену проблемске наставе, избор проблема и припрема вођења ученика за њихово решавање, утврђивање начина мотивације ученика, припрема дидактичког материјала и наставних средстава.

Учење путем открића, истраживачка или пројектна настава односно учење путем истраживања и пројеката којима се остварује напредак посебним начином вођења ученика да релативно самостално открију нове принципе, правила и законе, да структурирају чињенице које уче и да упознају методе решавања различитих проблема. Примењује се нарочито у извођењу изборних програма. Ова врста рада ефикасна је у случајевима откривања нових принципа и појмова, при организовању чињеница у структуре односно када је могуће секвенцијално обрађивати одређене садржаје. Процес откривања је резултат индуктивног и дедуктивног мишљења, при чему су наставникове инструкције основни инструменат усмеравања активности ученика. Реч је о релативно самосталном упознавању од стране ученика са новим чињеницама и генерализацијама које му раније ни на један начин нису саопштене. У процесу примене ове врсте учења доминирају трагалачке и хеуристичке активности ученика, рад на терену изван школе, коришћење ресурса из локалног окружења, решавање проблема, тимска сарадња, вештине презентовања, анализирања, процењивања, синтезе и сл. Настава у чијој је основи учење путем открића утиче на:
- развијање интелектуалних способности ученика,
- развијање унутрашње мотивације и истраживачког стила код ученика,
- непрекидно буди радозналост,
- условљава бољу ретенцију и трансфер стечених знања,
- активира ученике и непосредно развија њихову способност за решавање проблема, стицање нових информација и др
Радионица у педагошкој пракси је уобичајени начин интерактивног учења који уважава принципе Виготскијанске развојне психологије. Учи се у групи приближно једнаког знања и искуства, уз инструктаж водитеља. Едукативна добит састоји се у интезивној размени и „путовању“ учесника од иницијалног стимуланса, преко менталне обраде до концептуализиваног искуства.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ

Допунски рад организује се за групу ученика или индивидуално, у време мимо обавезне наставе, за **предмете и програме које ученици изучавају**, током целе наставне године. Реализује се у просторијама школе, коришћењем кабинета, опреме, учионица, фискултурне сале. Наставник задужен за реализацију допунске наставе организује је **флексибилно, у складу са потребама ученика – по садржају и обиму.**

План допунске наставе прати наставне теме у обавезној настави, али се програмира флексибилно с обзиром да представља циљану **додатну подршку за учење.**

Главни циљ допунске наставе је да ученици достигну пројектоване исходе учења, бар на основном нивоу, а још боље и на вишим нивоима – у предметним и међупредметним компетенцијама.

Евалуацију спроводи наставник, пратећи ефекте допунског рада и процењујући да ли је потребно наставити или прекинути допунски рад са учеником. Такође, наставник води евиденцију о допунској настави.

Наставници воде рачуна о дневном и недељном оптерећењу ученика, тако да се допунска настава реализује **у обиму до највише 30 часова годишње** (укупно за све предмете) за појединачног ученика

Ученици могу изразити потребу за допунским радом – периодично и у континуитету или их наставник позива на ову врсту наставе. Када наставник одреди ученике са којима треба допунски да ради, ови часови постају обавезни за дате ученике.

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Додатна настава је **појачање** обавезне наставе за ученике који изражавају високо интероесовање, самосталност и способности у појединим дисциплинама или интердисциплинарним областима – у наукама, техници, уметности и спорту.

Програм додатног рада одликује висока **партиципација ученика** у одабиру тема и дубини обраде наставног садржаја, прецизности и ефикасности спортске технике и сл.

Главни циљ додатне наставе је да школа одговори на иницијативу која долази од стране ученика, пружајући му прилику да овлада методама научног истраживања, увећа научну писменост и опште акдамске компетенције, развија спортске способности, боље разуме проблеме или компетентније користи изворе за учење и сл.

Образовни исходи које постиже ученик уз додатни рад са наставником може значајно да превазиђе емпиријски просек. Отуда су међу ученицима који додатно раде они који се такмиче, учествују на конкурсима, смотрама, турнирима.

Наставник задужен за реализацију додатне наставе организује је **флексибилно, у складу са потребама ученика – по садржају и обиму, али не више од 30 часова годишње, за све предмете, за једног ученика.** Спроводи се, по правилу, у школи, али се могу користити досупни ресурси окружења.

Евалуацију спроводи наставник, пратећи ефекте додатног рада и процењујући да ли је потребно наставити или прекинути додатни рад са учеником. Такође, наставник води евиденцију о додатној настави.

ПРОГРАМ ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Припремна настава изводи се у школи, а реализују је предметни наставници за све обавезне и изборне предмете и програме. Похађају је ученици који нису остварили прописане исходе учења кроз обавезну наставу те се упућују на припремну наставу и полагање испита као и ученици који желе да се припреме за полагање пријемног испита за упис у гимназију (специјализована одељења) или факултет.

У овој школи организује се припремање ученика за полагање испита:

- пријемног испита за упис у гимназију и на факултет,
- разредног испита,
- поправних испита,
- диференцијалног испита.

Циљ припремне наставе за полагање свих врста испита је да ученик достигне компетенције које обезбеђују задовољавајућа постигнућа и исходе учења.

Садржај наставног плана чине теме из плана наставе и учења за гимназије, али је тежиште на кључним предметним компетенцијама.

Обим припремне наставе је до 30 часова годишње, за све предмете, за једног ученика.

О реализованој припремној настави **води се евиденција**.

Припремна настава користи се и за припремање матураната **за погање пријемних испита** који ученике очекују непосредно позавршетку гимназијског школовања.

ПРОГРАМИ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈУ, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Подстицање предузетничког духа

Ученичка компанија подстиче развијање предузетничког духа и личне одговорности. Активности ученичке компаније се мењају из године у годину, у складу са афинитетима текућих ученика. Неке године ученици могу да организују Базар половних уџбеника, или Модну ревију половне гардеробе, у којој ће приход од продате одеће отићи у хуманитарне сврхе а остатак одеће која се не буде продала ће бити прослеђен Црвеном крсту, Караоке и маскенбал за први април Дан шале, где ће приход од улазница бити употребљен за неки краћи излет и посету неком музеју.

Учешће ученика и њихових наставника у разноврсним конкурсима и пројектима којима се подстиче развијање предузетништва и бизнис етике.

Предузимљивост и предузетичка компетенција развијаће се кроз програм каријерног вођења и саветовања и програм грађанског васпитања.

Развијање способности за решавање проблема, комуникацију, тимски рад, самоиницијативу

У оквиру програма и активности којима се развијају способности за тимски рад, самоиницијативу и подстицање предузетничког духа, у школи постоји ученички парламент који:
- подстиче развој слободе говора и изражавања мишљења
- развија способности удруживања ради остваривања заједничког циља
- развија алертивно понашање и тип комуникације
- развија моћ утицаја на квалитет живота у школи

Ученички парламент омогућава ученицима демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. Законом је предвиђено да Ученички парламент даје мишљење и предлоге стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о: правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, годишњем плану рада, школском развојном плану, школском програму, начину уређивања школског простора, избору уџбеника, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији

свих манифестација ученика у школи и ван ње и другим питањима од значаја за њихово образовање; разматра однос и сарадњу ученика и наставника... Чланове парламента бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају председника. Парламент бира два представника ученика који учествују у раду проширеног сазива школског одбора. Програм рада парламента саставни је део годишњег плана рада школе. Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената. Ученици се кроз програм рада ученичког парламента оспособљавају да:

- идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке;
- одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- за формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији...

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања као изборног предмета, као и кроз факултативне активности развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче иницијативу и предузетнички дух ученика.

	Циљ	Активност	Носилац активности
1.	Развијање способности за препознавање проблема	- Анализа поштовања права ученика; - Дебате о друштвеним проблемима (дискриминација и сл); - Анкетирање ученика о интересовањима и предлозима о организацији активности и садржајима за ученике	- Наставници грађанског васпитања на часовима обавезне наставе у II разреду; - Наставник филозофије (у оквиру секције); - Одељењске старешине и стручни сарадник, психолог
2.	Развијање вештине планирања акција за решавање проблема	- Израда плана акције, нацрта пројекта и реализација пројекта у оквиру наставе ГВ, - Израда годишњег плана рада Ђачког парламента; - Подстицање на праћење сајтова на којима се објављују конкурси за ђачке пројекте.	- Наставници грађанског васпитања; - Председник Ђачког парламента уз подршку

			директора и стручног сарадника; - Стручни сарадник, наставници грађанског васпитања, други предметни наставници

3.	Развијање вештине за тимски рад, конструктивну комуникацију, толеранцију, поделу дужности и одговорности	- Групни облик рада у оквиру обавезне и изборне наставе - грађанског васпитања, српског језика и књижевности, енглеског језика, француског језика, немачког језика, латинског језика, биологије, хемије, географије, историје; - Организовање група ученика склоних физици, хемији и биологији ради израде демонстрација огледа у оквиру пројекта *Деци о науци*; - Организовање тимова вршњачких едукатора за промоцију здравих стилова живота	- Предметни наставници; - Стручно веће за природне науке у оквиру припреме НОУ фест-а; - Стручни сарадник, психолог.
4.	Подстицање самоиницијативе ученика	- Подршка акцијама Ђачког парламента; - Израда пројеката и аплицирање код донатора; - Похваљивање ученика који покрећу иницијативе за школске акције.	- Предметни наставници, стручни сарадници и директор; - Наставничко веће на предлог одељењског старешине.
5.	Развијање предузетничког духа ученика	- Подршка организовању спортских турнира; - Пружање помоћи у организовању хуманитарних акција; - Волонтирање ученика у локалним фирмама ради прикупљања средстава за реализацију пројеката.	- Наставници физичког васпитања; - Директор; - Стручни сарадник, психолог.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА УЧЕНИКА СА ИЗУЗЕТНИМ, ОДНОСНО ПОСЕБНИМ СПОСОБНОСТИМА

А) ученици са посебним способностима за област информатике и рачунарства

У школи се образују ученици са посебним способностима за рачунарство и информатику, по посебном плану наставе и учења.
Циљ образовања и васпитања за гимназију за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику је да се путем стицања функционалних знања, овладавања вештинама, формирања ставова и вредности, у оквиру предвиђених наставних предмета, обезбеди:

– пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој ученика у складу са њиховим способностима, потребама, интересовањима;

– стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву;

– унапређивање језичке, уметничке, културне, научне, техничке и математичке писмености, што је неопходно за наставак образовања и професионални развој;

– подршка развоју међупредметних компетенција. Међупредметне компетенције обезбеђују ученицима успешно сналажење у свакодневном животу и раду. Оне су резултат великог броја активности које се остварују у свим наставним предметима и током целокупног гимназијског школовања. За њихов развој важни су не само садржаји већ и методе којима се оне проучавају – требало би да доминирају истраживачке и интерактивне методе, рефлексија, критичко мишљење, кооперативно учење и друге методе које јачају учешће ученика у образовно-васпитном процесу.

Компетенције које развијају ученици су: компетенције комуникације на матерњем и страном језику, информатичка компетенција, математичка компетенција, научно-технолошка компетенција, компетенција за решавање проблема, компетенција за учење, компетенција за одговоран однос према здрављу, компетенција за управљање сопственим понашањем и спремност за акцију, социјална компетенција (сарадња, тимски рад), грађанска компетенција за живот у демократском друштву, културна компетенција и компетенција за одрживи развој.

Б) ученици са изузетним способностима за науке, технику, уметност, језике и спорт

У школи се образују ученици који испољавају изузетне способности и интересовања према некој научној дисциплини, језику, уметности, техници или спорту. У раду са овим ученицима примењује се прилагођавање проширивањем грађе, додавањем погодне литературе и извора, обогаћивањем плана наставе и методичким индвидуализовањем. Уколико се ученик и његови родитељи сагласе, школски тим предузима израду индивидуалног образовног плана на основу педагошког профила ученика. Овај индивидуални план обезбеђује подршку за развој изуетних способности ученика.

Убразање школовања, укључивање ученика у слободне и ваннаставне активности, такмичења и упућивање на образовне програме ван школе су такође видови подршке за ученике са изузетним способностима.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

У оквиру организовања разноврсних културно-забавних програма и активности ученика у слободном времену, Школа ће на основу праћења и утврђивања интересовања ученика подржавати таленте и склоности ученика кроз секције, сценске наступе, академију, хор.

Школске секције учествују у програмима који се организују на територији општине Параћин, а који имају за циљ културни развој локалне средине, подстицање културног и уметничког стваралаштва младих, као и дечијег стваралаштва.

Културне активности реализују се кроз активности ученика и наставника, у сарадњи са локалном заједницом, културним институцијама у граду и земљи.

Циљ ових активности је промоција културе и уметности, промоција школе, примена знања и вештина стечених у школи и ван ње, развијање естетских вредности и навика, јачање самопоуздања и вештине у јавном наступу, испољавање уметничких талената ученика, унапређење етоса, унапређење сарадње са родитељима.

Листа могућих активности:

- Посета међународног сајма књига који се традиционално одржава сваког октобра у Београду;

- Припрема ученичке драмске представе и академије;
- Организовање ђачке драмске представе;
- Филм, трибина, дискусија (екранизовано књижевно дело или актуелна друштвена тема);
- Припрема програма и обележавање Дана Светог Саве;
- Посета позоришне представе, концерта, трибине или изложбе;
- Такмичење рецитатора и неговање поетског и литерарног стваралаштва;
- Вечери страних језика;
- Седмице посвећене толеранцији, спорту, научној теми и сл;
- Посете културних манифестација у граду и крају;
- Дигитално и мултимедијијално стваралаштво;
- Часопис, блог, веб презентација школе;
- Изложба ликовних радова ученика школе;
- Матурантски плес.

Годишњим планом рада детаљније се прецизира време реализације, врста, учесници и садржај поменутих активности.

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Факултативне / ваннаставне активности за све ученике у школи организују се у складу са годишњим планом рада установе, при чему се сваке године одређује динамика, носиоци, дестинација, циљеви и оперативни план активности:

1. екскурзије, посете, излети,
2. хорски наступи,
3. тематски сценски програм, свечаност
4. вечери страних језика и других култура, два пута у години,
5. матурантски плес и матурска прослава,
6. предавање, филм, позоришна представа, промоција књиге, изложба,
7. посета Међународног сајма књига у Београду, сајма образовања и предузетништва,
8. тачмичење, конкурс, турнир, смотра радова, према потреби за све заинтересоване ученике,
9. здравствено-превентивне активности,
10. хуманитарне и еколошке активности,
11. каријерно вођење и саветовање,

12. трибина, радионица, дебата,
13. предузетничке иницијативе ученика, ,
14. похађање додатних образовних рограма (Ис Петница), кампова.

Факултативни наставни предмети

По правилу, школа не реализује факултативне наставне предмете, али учење страног језика спада у изузетак. Сходно кадровским и организационим могућностима у школи се организује факултативно учење савременог страног језика за заинтересоване ученике.

Примена факултативне наставе захтева да:
- школа обезбеди потребна финансијска средства, кадровске и техничке услове за примену факултативних предмета,
- постоји интересовање ученика за факултативне предмете,
- постоји интерес лоаклне заједнице за примену факултативних наставних предмета.

Секције

Програм рада секције из ***РАЧУНАРСТВА И ИНФОРМАТИКЕ***

Секцију ће похађати заинтересовани ученици свих разреда, који вешто владају ИКТ –ом и желе да прошире своја знања и овладају напредним техникама коришћења рачунара у различитим областима. Рад секције се организује по групама (за хардвер, за графику, за звук и видео запис, за *Web* дизајн, за програмирање и сл.). План рада прилагођава се интересовањима ученика и потребама школе и заједнице.

Циљ рада секције:
- да ученици кроз креативан рад и решавање конкретних, реалних проблема допуне и надограде стечена знања из области информационих технологија,
- да ученици стекну потребне основе за будући рад и очекиване промене у дигиталном домену,
- да ученици кроз тимски рад и сарадњу са другим секцијама развијају кооперативност, систематичност, прецизност, рационалност и истрајност при реализацији постављених задатака

	Активност / тема
1.	Хардвер и софтвер – одржавање и инсталирање
2.	Роботика и вештачка интелигенција
3.	Обрада слика, звука и видео записа
4.	База ђачких презентација и филмова
5.	Напредно коришћење интернета и безбедност на интернету
6.	Напредне могућности рачунарског софтвера
7.	Креирање апликација у разним програмским окружењима
8.	Разне актуелности из домена ИКТ-а

ПРОГРАМ РАДА ***НОВИНАРСКЕ СЕКЦИЈЕ***

Секцију ће похађати 10-15 ученика свих разреда, са добрим општим образовањем, широком информисаношћу, који су радознали, креативни, имају развијене вештине за јасно и прецизно изражавање мисли и идеја, са развијеним добрим стилом писања, елоквентни, објективни, толерантни, заинтересовани за праћење школског живота и разнородних тема из области науке, културе и свакодневног живота.

Циљ рада секције: издавање шкослког листа „Гимназијска призма“ као и израда прилога за школски сајт или блог, промоција позитивних друштвених, културних и естетских вредности, развијање вештине изражавања, промоција школе у локаланој средини, информисање ученика и њихових родитеља.

	Активност / тема
1.	Формирање секције и договор о раду

2.	Одабир тема и подела задужења
3.	Оперативни рад на прилозима
4.	Обрада прилога и објављивање

ПРОГРАМ РАДА ***ДРАМСКЕ СЕКЦИЈЕ***

1. Припрема концепта плана и програма рада за текућу школску годину 2. Организација секције и начин рада
1. Разговор о омиљеној литератури, књиж. жанровима и драмским представама 2. Подстицај ученика на самостални избор дела која су подесна за позоришну адаптацију
1. Основни појмови из позоришне уметности (драма, глумац, сцена, декор, расвета) 2. Избор текста за драмску адаптацију
1. Подела улога 2. Читачка проба (рад за столом)
1. Четири састанка: распоредна проба у корелацији са литерарном и рецитаторском секцијом
1. Распоредна проба 2. Распоредна проба
1. Читање и вежбање улога (покрети и гестикулација) 2. Израда костима (шминка и деко)
Четири састанка: 1/2. Читање и вежбање улога 3. Генерална проба 4. Наступ на сцени

ПРОГРАМ РАДА ***ЛИКОВНЕ СЕКЦИЈЕ***

Почетак рада сликарске радионице, одређивање дужности и прихватање плана
Увод у цртање: оловка, туш, перо, четка
Оловка и акварел Туш-гваш Четка, перо, оловка, комбинација
Сликање: тема по избору Акварел: тема по избору Темпере: тема по избору
Пастел: тема по избору
Сликање: пејзаж-мртва природа Пастел: пејзаж-мртва природа Уље: пејзаж-мртва природа
Графика: тема по избору Линорез: тема по избору Дрворез: тема по избору
Примењена уметност: тема по избору Накит, костим, керамика
Припрема за изложбу, дорада, рамљење
Изложба у кабинету за уметност, у ходнику школе или у другом простору у граду

ПРОГРАМ РАДА ***ЕКОЛОШКЕ СЕКЦИЈЕ***

Секцију ће похађати ученици 1, 2, 3. и 4. разреда

Циљ рада секције је развијање еколошке свести у очувању животне средине и промоција еколошке културе.

	Активност / тема
1.	Израда плана и организација рада, предлагање тема према афинитетима и интересовањима ученика
2.	Окупљање заинтересованих ученика, подела рада
3.	Повезивање и укључивање у добротворне акције локалне самоуправе и еколошке канцеларије
4.	Израда пројеката на одређене теме
5.	Сарадња са канцеларијом за младе и са еколошким секцијама других гимназија
6.	Обележавање Светског дана против Хив-а
7.	Обележавање Дана заштите вода одржавањем тематског дана о води са једним одељењем
8.	Облежавање Дана планете постављањем паноа у учионицама, кабинетима, ходницима
9.	Промоција националних паркова Србије
10.	Алтернативни извори енергије
11.	Уређење дворишта и школског окружења
12.	Уређење зелених површина у локалној средини
13.	Промоција спорта у природи
14.	Евалуација рада, и резултата, предлози за следећу годину

ПРОГРАМ РАДА ***ШКОЛСКОГ ХОРА***

Секцију ће похађати ученици I, II, III и IV разреда, који који имају способности / слуха и афинитета према певању.

Циљ рада секције је унапређивање различитих видова музичког развоја – опажајног, појмовног, вокалног, развоја музичких способности и музичког извођења, а све то у циљу општег развоја ученика. Школски хор наступа на догађајима и свечаностима које организује школа.

	Активност / тема
1.	Провера музичких способности ученика
2.	Музичка репродукција, рад на уједначавању звука групе
3.	Формирање репертоара
4.	Развијање вишегласног хорског певања
5.	Вежбање и допуна репертоара
6.	Разговори о вокалној и другој музици
7.	Рад на вокално – инструменталним песмама које треба јавно изводити
8.	Наступ хора, солиста и вокалних група у сценским програмима
9.	Наступ хора
10.	Евалуација

ПРОГРАМ РАДА ***ПЛЕСНЕ СЕКЦИЈЕ***

Секцију ће похађати ученици I, II, III и IV разреда, који који имају способности / осећај за ритам и афинитета према плесању. Циљ рада секције је унапређивање моторичких способности, осећаја за ритам и музику, јер плес промовише међупредметну компетенцију и корелацију два предмета: музичке културе и физичког и здравственог васпитања, а све то у циљу општег развоја ученика. Плесна група наступа на догађајима и свечаностима које организује школа а у плану је и сарадња са локалном самоуправом и манифестацијама у организацији Дома омладине на којима ће се промовисати наша школа.

	Активност / тема
1.	Провера посебних способности везаних за плес код ученика
2.	Формирање репертоара
3.	Појединачно вежбање кореографије

4.	Усаглашавање кореографије на нивоу групе
5.	Неговање различитих стилова плеса
6.	Самопроцена плесне вештине
7.	Рад на кореографији коју треба јавно изводити
8.	Заједничка кореографија, избор најбољих појединаца који ће наступати у првим редовима, наступ за Вече страних језика
9.	Испраћај матураната уз кореографију
10.	Евалуација

ПРОГРАМ РАДА ***ЧИТАЛАЧКОГ КЛУБА***

Ученици које определе да се ангажују у читалачком клубу имају подршку ментора – наставника који су руководиоци секције. Програм рада обухвата:

- Успостављање правила и начина рада
- Избор литературе и набавка одабраних дела
- Читање, анализа, критика,
- Дељење утисака и препорука,
- Посета сајма књига или промоције,
- Гостовање аутора или преводиоца,
- Евалуација и извештавање

ПРОГРАМ РАДА ***ЛИТЕРАРНЕ СЕКЦИЈЕ***

Ученици које определе да се ангажују у читалачком клубу имају подршку ментора – наставника који су руководиоци секције. Програм рада обухвата

- Договор о раду, месту за састанке сексије, задужењима, роковима,
- Књижевни правци, епохе, стилови
- Литерарни жанрови
- Класична и савремена књижевност
- Први кораци у литерарном стваралаштву (есеј, песма ...)

ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Школа је формирала Стручни тим за каријерно вођење и саветовање у чијем саставу су стручни сарадник, наставници грађанског васпитања и одељењске старешине. Тим у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика. Саветодавни рад обавља се током школовања, и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем. Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно за коришћење информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и формирање сопственог става о томе.

Програм каријерног вођења и саветовања ученика заснован је на следећим оквирима стандарда:

- Лични развој појединца
- Истраживања могућности за учење и запошљавање
- Планирање и управљање властитом каријером.

Лични развој појединца тиче се процене индивидуалних потреба, интересовања, способности, разумевања услова и захтева одређених каријерних опција (везаних за студирање и запошљавање), развоја вештина и знања значајних за запошљивост и успешан прелазак у свет рада, као и развоја „меких” вештина.

Истраживање могућности за учење и запошљавање укључује прикупљање информација о понудама за посао, послодавцима, потражњи за профилима и компетенцијама, програмима праксе, волонтирању, програмима мобилности, тренинзима, семинарима, курсевима и другим образовним приликама. Такође, оно обухвата упознавање са различитим каријерним опцијама – предностима и недостацима, идентификовање доступних могућности за студирање и запошљавање у складу са личним потребама и интересовањима.

Планирање каријере и управљање властитом каријером тиче се израде апликационих докумената, израде личног каријерног плана, као и тестирања различитих каријерних опција кроз практично искуство.

Исходи програма каријерног вођења

Ученик је оспособљен да:

- опише себе, и препознаје своје промене и потребе за личним развојем
- опише своје снаге и могућности
- препозна шта је важно да промени код себе, процени своје вештине, интересовања и вредности, а у складу са захтевима и могућностима учења и рада
- говори о свом напретку и развоју, сагледава и оцењује своја постигнућа
- буде свестан својих одговорности када је реч о личном развоју, постигнућима и личном благостању
- идентификује шта би желео да научи о својој каријери, жељеном послу и активностима које воде ка томе
- анализира и размишља о значају и корисности учења на основу искуства
- активно учествује у активностима које му омогућавају да научи о будућој каријери, пословима које може да обавља
- препозна квалитете и вештине потребне за запошљавање
- покаже да поседује и да може да развија вештине које ће му побољшати запошљавање
- идентификује, прикупља и користи каријерне информације и савете за професионални развој и умрежавање
- Ученик је оспособљен за лично презентовање, коришћење алата и техника корисних за каријерни развој
- Ученик је оспособљен да успостави комуникацију са послодавцима, презентује своје знање и вештине
- Ученик је оспособљен да направи каријерни план, реализује га и евалуира његову реализацију

Активност
Саветовање ученика 4. разреда о свим релевантним факторима за доношење добре одлуке о избору професије (разговор по одељењима)
Програм каријерног вођења: појам каријере, CV, целоживотно учење, самопроцена, тестирање (за ученике који похађају ГВ)
Индивидуално саветовање са ученицима о њиховим професионалним интересовањима
Тестирање професионалних афинитета и општих способности расположивим психолошким тестовима за ученике 4. Разреда
Индивидуално психолошко саветовање са свим заинтересованим ученицима о повезаности личних особина и афинитета са захтевима посла
Трибина са студентима
Индивидуално саветовање са свим заинтересованим родитељима

Организовање представљања различитих професија у сарадњи са родитељима професионалцима
Презентације факултета
Посета фестивалу науке и образовања (НОУ феста)
Тестирање и саветовање ученика који планирају да упишу факултете на којима се проверава општа култура или информисаност и опште способности

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Програм заштите животне средине има за циљ да утиче на развијање здравствених, хигијенских и естетских навика ученика гимназије. На тај начин ће активности програма бити усмерене на јачање свести ученика о значају здраве животне средине, уз примену концепта одрживог развоја и очувању, као и унапређењу природних ресурса. Циљ нам је да ученици буду у стању да укључе и нестручне особе у акције заштите животне средине, да препознају методе селективне обраде и рециклирања отпадног материјала, да имају аргументе за очување природе, да знају да презентују своје мисли и еколошка решења у писаној форми, и на крају, а не мање важно, да умеју да препознају манипулацију преко реклама и да буду еколошки одворни током куповине. Реализација програма се остварује кроз наставу четворогодишњег плана и програма из биологије, активности еколошке секције, заједничким истраживањима и акцијама школе, локалне самоуправе и привредних субјеката активних на територији општине.

1. **област Програм еколошког уређења школске средине**

Активност	**Време реализације**	**Реализатор**
Обликовање живог кутка у кабинетима, гајење биљака, озелењавање учионица, ходника; Организовање акција прикупљања саксијског биља за школски простор; Организовање акција чишћења школског простора и зелених површина.	Током школске године	Наставник Образовања за одрживи развој Чланови биолошке секције Наставник биологије Заинтересовани ученици и наставници
Сређивање школских терена и простора.	Септембар Април	Наст. физичког и ученици

2. **област План и програм учешћа школе у акцијама локалне самоуправе у области екологије и заштите животне средине**

Активност	**Време реализације**	**Реализатор**
Организовање акција чишћења локација и зелених површина у граду и у близини школе	Април-јун	Чланови биолошке секције Ученици волонтери Наставник Образовања за одрживи развој
Обележавање битних СВЕТСКИХ ДАНА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (воде, хране земље, река, планина)	током школске године	Чланови биолошке секције Наставник Образовања за одрживи развој Ученици волонтери Наставници волонтери

3. област План и програм учешћа школе у истраживачким еколошким пројектима

Активност	**Време реализације**	**реализатор**
Истраживачки радови по објављеним конкурсима еколошкох организација и институција	Током године	Ђачки парламент Чланови еколошке секције Наставници Директор

4. област План посете трибина

Активност	**Време реализације**	**Реализатор**
Трибине	Током године	Црвени крст Општински одбор за превенцију ризика Ђачки парламент Установе културе Експерти Уметници

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ И ПРЕВЕНЦИЈЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

У циљу осигурања безбедних и оптималних услова за несметан боравак и рад ученика, заштите од свих облика насиља, злостављања и занемаривања у Школи ће се реализовати Програм заштите ученика од насиља, и поступати у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Школа током школске године реализује информативне и едукативне активности усмерене на ученике, родитеље, наставнике и друге запослене у школи, превентивне активности, поступке и процедуре у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања или занемаривања. Такође, континуирано процењује стање безбедности у школи кроз истраживања и разговоре са ученицима, родитељима и наставницима и планира кораке усмерене на сузбијање насилног понашања и јачање хуманих вредности, међусобног прихватања и солидарности, и конструктивног превазилажења проблема.

Од велике важности је оснаживање свих да препознају и адекватно реагују у ситуацијама када се насиље, занемаривање или злостављање дешавају или постоји сумња на то, као и да пруже подршку учесницима након заустављања и изласка из ризичне ситуације. У том смислу Школа континуирано ради на формирању и јачању унутрашње и спољашње мреже подршке, кроз предавања и обуке ученика, наставника и родитеља и сарадњу са релевантним институцијама. Реализатори овог програма су сви запослени, а носиоци активности су чланови Тима за заштиту ученика. Школа у реализацији програма сарађује са релевантним институцијама као што су Полицијска управа, Центри за социјални рад, Црвени крст, Канцеларија за младе и различити Центри и Удружења који могу реализовати едукативне програме у школи, уз настојање да обезбеди што веће учешће родитеља у активностима усмереним на повећање безбедности

Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања има најмање 5 чланова међу којима је обавезно и стручни сарадник, психолог, секретар установе и директор, а остали чланови су из наставничког колектива, парламента ученика и савета родитеља школе.

Састанци тима одржавају редовно и по потреби. Сазивају се хитно у случају препознатог ризика или насиља, дискриминаторног понашања, злостављања или занемаривања ученика школе. Тим на своје састанке по потреби позива и одељењске старшине, предметне наставнике, ученике или родитеље ученика.

На крају школске године Тим подноси извештај о раду и стању безбедности ученика, облицима и динамици превентивних активности, као и о броју и врсти интервенција Наставничком већу на усвајање. У току школске године, периодично, Тим информише Наставничко веће и Школски одбор, родитеље и ученике о безбедности ученика наше школе, степену и врсти ризика којима су изложени, начинима заштите.

Тим се бави следећим активностима у области ПРЕВЕНЦИЈЕ:
1. Превентивне активности - едукација и информисање

	Превентивне активности
1.	Информисање новозапослених о правима ученика на заштиту од свих облика насиља и о Посебном протоколу о заштити деце од насиља
2	Подсећање свих запослених на права деце на заштиту од насиља, занемаривања и злостављања
3	Формирање Тима за сваку школску годину
4.	-Упознавање нових чланова Тима са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности; -Упознавање нових чланова Тима са Посебним протоколом
5.	Едукација ученика за теме везане за превенцију дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ученика
6.	Унапређење вештина комуникације
7.	Унапређење вештана решавања сукоба
8.	Учешће у процесу појачаног васпитног рада са ученицима као стандардне процедуре у случајевима кршења правила понашања са елементима насиља

9.	Едуковање ученика за препознавање и пријављивање насиља и упознавање ученика са појмом насиља, злостављања и занемаривања деце, врстама облицима појављивања, као и Посебним протоколом о заштити деце од насиља
10.	Информисање родитеља о Посебном протоколу за заштиту деце од насиља и мотивисање за препознавање и пријављивање насиља
11.	Превенција дискриминације
12.	Едукација о трговини људима
13.	Едукација о родно заснованом насиљу

У обласити ИНТЕРВЕНЦИЈЕ Тим:

1. На сваком састанку разматра све препознате и пријављене случајеве насиља и на њих примењује Протокол о заштити деце од насиља. Сви ученици, запослени и родитељи морају бити обавештени да сва сазнања о случајевима насиља могу пријавити неком од чланова Тима, одељењском старешини, директору, стручном сараднику, психологу или било којој другој одраслој особи од поверења која ће пријаву проследити Тиму, а у случајевима вишег степена насиља и директору, Школској управи, полицији и/или Центру за социјални рад.

2. Предлаже, прати и спроводи мере заштите у случајевима препознате и установљене појаве насиља, злостављања или занемаривања:
а) према ученику који је трпео насиље пружањем подршке, охрабрења, развијањем стратегија за превазилажење стреса и по потреби укључивањем стручних служби ван школе у рад са учеником – Центра за социјални рад, дечјег психијатра, педијатра;
б) према ученику који је вршио насиље саветовањем, као и упућивањем предлога за изрицање васпитно дисциплинских мера и по потреби укључивањем надлежних стручних служби ван школе у рад са учеником;
в) саветодавањем са родитељима ученика који су на било који начин укључени у ситуацију у којој се насиље дешава - као родитељи жртве или родитељи ученика који врши насиље или као извршиоци насиља над дететом.
У планирање и спровођење мера заштите по потреби су укључене стручне надлежне службе – Центар за социјални рад, полиција, дечји психијатар.

3. Прати ефекте предузетих мера прикупљањем података и праћењем ученика укључених у ситуацију у којој је било насиља. Дужина праћења зависи од врсте, облика и интензитета насиља, процењеног степена ризика, процењеног степена промене постигнуте спровођењем мера заштите, а најмање 2 месеца.

4. Води ЕВИДЕНЦИЈУ и чува документацију о свим превентивним и интервентним активностима, резултате анкете, извештаје и фотографије са радионица и трибина.

ПРОГРАМ РАЗВИЈАЊА ЗДРАВИХ СТИЛОВА ЖИВОТА

Школа је превенцији физичког и менталног здравља посвећена кроз обавезну и изборну наставу, рад одељењских старешина, стручног сарадника - психолога, као и кроз факултативне ваннаставне активности.

У оквиру обавезне и изборне наставе кроз наставу грађанског васпитања, биологије, психологије и физичког васпитања, као и у оквиру рада одељењске заједнице наставници редовно развијају знања, позитивне ставове и подстичу развијање здравих животних навика. У оквиру других наставних предмета такође се наглашавају ризици неадекватног понашања када се уче одговарајуће наставне јединице које су са тим темама повезане.Ванаставне факултативне активности, кроз организовање радионица, трибина, гледање и анализу филмова, често уз иницијативу или активно учешће Ђачког парламента, вршњачких едукатора и спољних сарадника- професионалаца или родитеља промовишу здраву исхрану, заштиту од алкохола и одговорно понашање у циљу заштите репродуктивног здравља.

	Тема	Наставни предмети на чијим часовима обавезне наставе се тема обрађује	Ванаставне активности	
			Облик рада	Сарадници
1.	Начела здраве исхране	Биологија Хемија Физичко васпитање Грађанско васпит. Образовање за одрживи развој Здравље и спорт Примењене науке	Филм Информисање Плакати Лифлети	Здравствено саветовалиште
2.	Превенција анорексије и булимије	Биологија Психологија Физичко васпитање Здравље и спорт	Интерактивни час	Здравствено саветовалиште
3.	Рекреативно бављење спортом	Биологија Физичко васпитање Здравље и спорт	Вежбање Турнири Крос	Спортски савез
4.	Заштита репродуктивног здравља	Биологија Психологија Грађанско васпит. Здравље и спорт	Радионице Трибина	Здравствено саветовалиште

5.	Здрави партнерски односи	Биологија Психологија Књижевност Филозофија Социологија Грађанско васпит. Здравље и спорт	Часови редовне наставе	Аутономни женски центар
6.	Алкохолизам	Биологија Хемија Психологија Здравље и спорт	Предавања Радионице	Општински омладински савет
7.	Патолошко коцкање	Психологија Књижевност	Часови редовне наставе	наставници
8.	Наркоманија	Биологија Психологија Здравље и спорт	Презентација	Здравствено саветовалиште
9.	Дискриминација	Грађанско васпит. Филозофија Социологија Верска настава Књижевност Историја	Радионице	наставници

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред обавезне наставе Физичког и здравственог васпитања реализује и програм школског спорта кроз **спортске секције** и такмичења. Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења ван школе, општине и округа. Школа сарађује и са локалним спортским организацијама, установама, клубовима и спортским објектима и теренима. У току школске године школа може да организује недељу школског спорта.

СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Циљ

Основни циљ спортско-рекреативних активности је да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им обезбеди здраву и културну забаву и разоноду, да задовољи њихове посебне жеље, да им помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем.

Задаци

У оквиру спортско-рекреативних активности се остварују следећи конкретни задаци:
- обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;
- задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
- откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури, у спорту, гимнастици, игри, плесу и помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за овај или онај вид физичког вежбања;
- подстицање ученика да науче како да физичко вежбање интегришу у свој свакодневни живот и да активност у овој области развију као своју трајну потребу и обавезу.

Садржај рада

Спортско-рекреативне активности подразумевају оне спортско-рекреативне активности и дисциплине које обавезна настава физичког васпитања не може да обухвати.

Садржај рада чине: спортско-рекреативне активности неформалних група у спортовима за које се група самостално определи (све спортске игре, стони тенис, стрељаштво, пливање и сл.); тренинзи и такмичења у спортовима за које се ученици самостално на основу жеља и предиспозиција определе (атлетика, вежбе на справама, рукомет, фудбал, одбојка, кошарка, стони тенис, пливање и сл.); забавна такмичења и надметања, излети и друге активности ради забаве и разоноде; специјални течајеви за основно упознавање неких грана физичког вежбања и спортских дисциплина, које ученици раније нису упознали или у њима желе да продубе своја знања (рвање, карате, џудо, клизање, шах, итд.).

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта. Школским спортом су обухваћени сви ученици
кроз одељенска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са Годишњим планом школе.Школа сарађује и са локалним спортским организацијама.

Школски спорт се остварује кроз редовну наставу физичког васпитања, секције, такмичења, излете, спортске дане и турнире. Промоцијом школског спорта и организовањем спортских догађаја у школи координираће наставници физичког васпитања. Значајно учешће у организовању спортских активности има и Ђачки парламент који иницира школске турнире.

Годишњи план рада поред садржаја редовне наставе, календара спортских такмичења, садржи и планове рада **спортске секције** која обухвата следеће спортове:

• Рукомет
• Одбојка
• Фудбал
• Футсал
• Атлетика
• Стони тенис
• Пливање
• Гимнастика
• Баскет

С Е П Т Е М Б А Р Атлетика – припрема ученика за одељењски крос и крос РТС-а (одржава се на стадиону према планираном плану и програму уз стручну пратњу наставника физичког васпитања).
О К Т О Б А Р Одбојка –припрема ученика за општинско и окружно такмичење (изводи се на основу датог распореда такмичења ученика средњих школа, женска екипа од 12 ученица, уз пратњу наставника физичког васпитања).
Н О В Е М Б А Р Стони тенис - припрема ученика за општинско и окружно такмичење (изводи се на основу датог распореда такмичења ученика средњих школа, мушка екипа сингл и дубл, у пратњи наставника физичког васпитања).
Д Е Ц Е М Б А Р Кошарка - припрема ученика за општинско и окружно такмичење (изводи се на основу датог распореда такмичења ученика средњих школа, мушка и женска екипа, уз пратњу наставника).
Ј А Н У А Р Мали фудбал - припрема ученика за општинско и окружно такмичење (изводи се на основу датог распореда такмичења ученика средњих школа, мушка екипа од 10 ученика, уз пратњу наставника физичког васпитања).
Ф Е Б Р У А Р Боравак на планини, обука за зимске спортове, реализује се као 7-дневни боравак на Златибору, под руководством наставника физичког васпитања.
М А Р Т Рукомет – припрема ученика за општинско и окружно такмичење (изводи се на основу датог распореда такмичења ученика средњих школа, мушка екипа од 12 ученика, уз пратњу наставника физичког васпитања).
А П Р И Л Школски турнир у баскету за мушку и женску екипу. Куглање – у сарадњи са општинским капацитетима за развој куглања.

М А Ј Крос РТС-а, учествују ученици свих разреда, реализује се на јавним теренима у граду, под руководством наставника физичког васпитања.
Ј У Н Дан изазова у организацији локалне заједнице и спортских клубова (одржавају се различите спортске активности у центру града и школским теренима, Хали спортова, стадиону, уз учешће ученика школе по пријави екипа и у пратњи наставника).

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

	Активност	Носилац
1.	Сарадња у вези са обезбеђивањем материјалних услова за рад школе	Директор ШО
2.	Сарадња у вези са динамиком и календаром планираних активности школе	Директор ШО
3.	Подршка за ученике који путују од куће до школе	Директор
4.	Стручно усавршавње наставника и награђивање најбољих ученика	Директор, педагошки колегијум
5.	Подршка за учешће ученика и наставника на окружним и републичким такмичењима, семинарима у И.С. Петница, образовним камповима, студијским боравцима и сл.	Директор, стручни органи, стручна служба
6	Сарадња у планирању и организовању такмичења за ученике средњих школа	Директор
7.	Сарадња у реализацији еколошких акција у општини, спортских и културних манифестација за младе, матурантског плеса, фестивала и сл.	Директор, школски тимови
8.	Сарадња на општинском организацијокм Црвеног крста и полумесеца, здравственом установом, полицијом, медијским редакцијама, јавним предузећима и установама, превозницима, спортским клубовима, издавачима, књижарама, трговинама	Директор, Ђачки парламент, задужени наставници, службе у школи

9.	Сарадња у аплицирању и реализацији пројеката који унапређују рад и услове у школи	Директор, Ђачки парламент, задужени наставници, службе у школи
10.	Сарадња у превенцији здравља и безбедности ученика и школског особља	Директор
11.	Сарадња у организовању свечаности: Дан Св. Саве, Дан општине, матурска свечаност, плес матураната и др.	Директор

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ УЧЕНИКА

Сарадња са родитељима одвија се путем разноврсних облика рада: родитељски састанци, групни разговори, индивидуални контакти, дан пријема за родитеље, рад Савета родитеља.

У циљу укључивања родитеља у живот и рад школе, на почетку школске године одељењски старешина упознаје родитеље са правилима организације рада школе, Годишњим планом рада, Програмом активности одељењске заједнице и предлогом правила о понашању ученика, запослених и родитеља ученика.

Укључивање родитеља у живот и рад школе обухвата: учешће родитеља у остваривању програма слободних активности, друштвено-корисног рада, организацији програма културне и јавне делатности школе (посебно школских свечаности), спортских активности и других манифестација од значаја за афирмацију школе или генерацију ученика.

Најуспешнији вид сарадње остварује се индивидуалним контактима одељењског старешине и родитеља. Одељењски старешина настоји да успостави што ближе и чешће контакте са родитељима ученика, упозна породичне прилике и услове рада ученика, прикупи податке о интелектуалном, емоционалном и социјалном развоју ученика, сазнања о њиховим интересовањима и потребама. Прикупљени подаци омогућавају одељењском старешини да родитељима пружи најцелисходнију помоћ у остваривању васпитне функције породице и упути их у избор одговарајуће литературе о родитељству. Успостављање сарадње одељењских старешина и родитеља посебно је важно када су у питању ученици који имају проблеме у школском напредовању и понашању. У школи ради школски психолог који учествује у развијању сарадње школе са породицом и пружању подршке васпитним компетенцијама родитеља, саветовању и усмеравању родитеља чија деца имају тешкоће у савладавању наставног програма, развојне, емоционалне и социјалне тешкоће, проблеме прилагођавања и понашања. Благовремено сагледавање узрока као и предузимање заједничких активности и појачаног васпитног рада, помаже у превазилажењу тешкоћа у развоју, учењу и понашању ученика.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА:

- Припрема и реализује родитељске састанке као облик групне сарадње са родитељима (информише родитеље о захтевима које поставља школа пред ученике, о резултатима које постижу ученици, предлаже родитељима облике заједничког рада на побољшању резултата ученика, рада, понашања и развоја ученика);
- Иницира и укључује родитеље у реализацију појединих делова програма рада школе (професионална оријентација, заштита и унапређивање здравља ученика и животне средине, културне и друге активности школе), и прихвата педагошки оправдане иницијативе родитеља;
- Ради са мањим групама родитеља чија деца имају исте проблеме;
- Индивидуално ради са родитељима;
- Ради на педагошко-психолошком образовању родитеља у сарадњи са психологом школе;
- Укључује психолога у сарадњу са родитељима.

СТРУЧНИ САРАДНИК - ПСИХОЛОГ:

- Учествовање на родитељским састанцима према потреби и редовно на састанцима савета родитеља школе,
- Припрема и реализација трибина и радионица са стручним темама;
- Пружање подршке родитељима, старатељима у раду са ученицима са тешкоћама у учењу, проблемима у понашању, проблемима у развоју, професионалној оријентацији;
- Пружање подршке и помоћи родитељима у осмишљавању слободног времена ученика;
- Прикупљање података од родитеља, односно старатеља који су од значаја за упознавање ученика и праћење његовог развоја;
- Подршка јачању родитељских васпитних компетенција, нарочито информисањем о психолошким карактеристикама њихове деце у оквиру индивидуалних консултација и облика групног психолошког образовања родитеља;
- Саветодавни рад и усмеравање родитеља, односно старатеља чија деца врше повреду правила понашања у школи и којима је одређен појачани васпитни рад;
- Сарадња са родитељима, односно старатељима на пружању подршке ученицима који се школују по индивидуалном образовном плану;
- Оснаживање родитеља, односно старатеља да препознају карактеристике своје деце које указују на њихове изузетне способности и сарадња на пружању подршке у проналажењу различитих могућности подстицања и усмеравања њиховог општег и професионалног развоја;
- Сарадња са саветом родитеља, по потреби, информисањем родитеља и давање предлога по питањима која се разматрају на савету;
- Пружање психолошке помоћи родитељима, односно старатељима чија су деца у акцидентној кризи.

Циљ школе је да породице ученика укључи у свој рад као партнере у образовно-васпитном процесу. Превасходни интерес родитеља је адекватан развој њихове деце, па је школа својим програмом предвидела редовно информисање родитеља о образовном напредовању, понашању и односима које ученици граде у школској средини.

Савет родитеља, као веома значајно тело, укључен је у доношења одлука, као и у разматрање свих кључних школских докумената и текућих активности током школске године.

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

Екскурзија је факултативни ваннаставна активност која се остварује ван школе и може се организовати ако су испуњени услови које предвиђа правилник и закони из области образовања и васпитања. Обавезно се тражи сагласност Савета родитеља на програм и цену екскурзије и избор агенције. Наставници се старају да буде услова за остваривање циљева и задатака путовања. Због тога се израђује план и програм екскурзије који садржи образовне и васпитне циљеве путовања ученика. Свака екскурзија има циљ, задатак и садржај, односно, програм путовања који је саставни део годишњег плана рада школе.

Тим за израду предлога плана и програма екскурзије сваког разреда чине одељењске старешине тог разреда, наставник географије, историје и ликовне културе, као и представници Ђачког парламента.

Најважнији циљеви извођења екскурзије, као факултативне активности, су:

1) непосредно упознавање природних феномена,
2) упознавање историјски значајних локалитета,
3) упознавање других култура (када се ескурзија изводи у иностранству) или обичаја одређеног краја (када се изводи у земљи),
4) упознавање културног наслеђа - архитектуре и других садржаја културе и уметности,
5) упознавање привредних достигнућа која се могу довести у везу са програмом образовања у школи.

Поред едукативних нису занемарљиви ни циљеви који се односе на развијање позитивних друштвених вредности, развијање личних интересовања, упознавање са новим начинима провођења слободног времена, унапређење етоса, избор будућег занимања и тд.

Безбедност ученика на путовању је приоритет школе. Због тога се врше детаљне припреме и подела послова и одговорности. Лекар-пратилац је обавезан током екскурзије, провера возила који превози ученике врши се на компетентан и законит начин, обезбеђује се стални контакт и подршка школе током путовања.

Извештај о извођењу екскурзије После изведеног путовања, стручни вођа путовања и представник туристичке агенције сачињавају забелешку о извођењу путовања после чега стручни вођа у року од три дана сачињава извештај, који подноси директору

и наставничком већу, са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга. Након изведеног путовања ученици попуњавају анкетни лист. Извештај се доставља савету родитеља и наставничком већу ради разматрања, а школском одбору ради разматрања и усвајања
Задаци екскурзије су:

- разумевање процеса и феномена у природи и друштву;
- проширивање школских ресурса у циљу остваривања образовних и васпитних циљева;
- развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима,
- развијање толеранције и међукултурне сарадње.

САДРЖАЈ ПЛАНИРАНИХ ЕКСКУРЗИЈА

Садржај екскурзије на предлог тима за израду плана и програма разматрају ученици, родитељи и наставници, а програм за сваку школску годину усаваја се одлуком Наставничког већа. Садржај обухвата:

- обиласке градова и региона,
- посете музеја, галерија, изложби, библиотека,
- тематске градске туре у вези са споменицима културе, храмовима, спортским, саобраћајним, привредним и комерцијалним објектима,
- искуство другог говорног, обичајног и културног амбијента,
- забавне активности за ученике,
- учење ван учионице (амбијентално учење).

На екскурзију путују ученици 1, 2, 3. и 4. разреда. Екскурзија се реализује путовањем у земљи и у иностранство. Трајање екскурзија за сваки разред прописано је Правилником.

ПРОГРАМ ИЗВОЂЕЊА ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Излети се организују уз сагласнот родитеља, планирају на почетку школске године, једнодневни су, реализују се у оквиру наше земље, а имају за циљ обогаћивање знања и разумевања природних и друштвених појава, уметничких дела, развијања склоности према науци, култури и уметности. Излети су усклађени са наставним планом и програмом образовања за обавезне и изборне предмете и омогућавају непосредно искуство из кога се ефикасно учи. Излети се реализују у складу са интересовањима и могућностима ученика и родитеља.

Активност	Носиоци активности
Посета неком од археолошких налазишта	наставници историје

Посета ученика факултетима у Београду	школски тим за каријерно вођење
Посета позоришне представе у Београду	СВ за језик, књижевнбост и комуникацију
Посета Сајма књига	Наставници српског језика и књижевности
Одлазак на Фестивал науке у Београду	СВ за природне науке и технологију
Посета акваријума и тераријума у Крагујевцу	СВ за природне науке и технологију
Посета Музеја науке и технике у Београду	СВ за природне науке и технологију
Посета галерије, изложбе, парка, споменика, манифестације ван општине Параћин	школски тим, директор

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

У сарадњи школе, родитеља и локалне самоуправе спроводе се активности усмерене на развој свести за спровђење и унапређење безбедности и здравља на раду. Именује је овлашћена, сертификована фирма за вођење послова у вези са одржавањем безбедности и здравља на раду.

У циљу заштите безбедности и здравља на раду школа је донела више правилника и аката, обезбедила потребна средства, спроводи мере и организује обуке у циљу остваривања највиших могућих стандарда заштите, као и Програм безбедности и здравља на раду.

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. Основни циљ Програма безбедности и здравља на раду (даље у тексту: Програм) јесте стварање и јачање свести о свим могућим и остварљивим заједничким активностима школе, родитеља и локалне самоуправе усмерене на спровођење и унапређење безбедности и здравља на раду и остваривања највиших могућих стандарда заштите.

Школа спроводи мере безбедности и здравља на раду у виду:
- Превентивног и периодичног прегледа и испитивања опреме за рад
- Доношења акта о процени ризика на радном месту
- Вођења и чувања евиденција везаних за повреде на раду и других евиденција у складу са законом
- Правилником о безбедности и здрављу на раду
- Оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад
- Осигурања запослених од повреда на раду.

Запослени у школи:
- поштују прописе о безбедности и здрављу на раду
- обавештавају Послодавца о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду
- наменски користе средства и опрему личне заштите
- учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду.

Одељењски старешина и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима, а нарочито на часовима одељењске заједнице и одељењског старешине, ученике упознају са опасностима са којима се могу суочити за време боравка у школи и извођења других активности које организује школа, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Одредбе Правилника о безбедности на раду (Правилник) дужни су да поштују сви запослени у школи, ученици, родитељи, односно други законски заступници ученика и трећа лица која се налазе у школској згради, школском дворишту или на другом месту на којем се остварује образовно-васпитни рад или друга активност у организацији школе.

Школа сарађује са државним органима, органима општине Параћин и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера утврђених Правилником.

СМЕРНИЦЕ ЗА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ И ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ

Све школске активности у којима учествују ученици или су намењене ученицима реализују се уз поштовање личности, интегритета, могућности и потреба ученика и то:

- на нивоу школе,
- разреда,
- одељења,
- групе и
- појединачног ученика,

а према процени наставника, стручне службе, школског тима, стручног већа, спољног надлежног органа или на оправдани захтев ученика и његових родитеља / старатеља.

Прилагођавање се односи на:

- време и простор у коме се ради,
- обим и динамику школских активности,
- структуру и организацију дневних и недељних активности,
- методе у образовно – васпитном раду са ученицима,
- начин комуникације и сарадње са учеником и његовом породицом / старатељима,
- примену опреме и технологије за учење,
- исходе учења и структуру разредног образовног курикулума.

Иако је ученички колектив ове школе из године у годину релативно хомоген у односу на друге средине, школа је осетљива на особености ђака и прилагођава рад, у њиховом најбољем интересу. За процену потреба и прилагођавање задужени су:

- школски тим за инклузивно образовање,

- стручна служба,
- одељенске старешине и предметни наставници,
- стручни органи и службе школе,
Такође, вршњаци у школи доприносе бољем положају ученика којима је потребно извесно прилагођавање. Како би се сагледале и процениле могућности и потребе ученика у школи се спроводи:
- анализа услова у којима живи ученик,
- процена развојних одлика ученика,
- сарадња са особама из окружења које ће бити сарадници школе и тд.

Резултат ове фазе рада је **детаљан педагошки профил** ученика од ког полазимо када планирамо прилагођавање. У наредним фазама, школски тим сачињава план подршке и прилагођавања који се примењује и периодично евалуира – индивидуани образовни план.

Индивидуални образовни план примењује се за:
- ученике којима је потребно прилагођавање начина рада и комуникације, без измене стандарда постигнућа према плану наставе и учења (ИОП 1),
- ученике код којих је потребно изменити стандарде постигнућа и значајније прилагодити методе и садржаје у настави (ИОП 2),
- ученике који исказују високе способности и нитересовање у неком школском предмету или међупредметној области (ИОП 3).

Осим подршке кроз **прилагођен образовни рад,** настојимо да обезбедимо и друге видове подршке за ученике:
- **стипендије за школовање из наменских фондова,**
- бесплатне додатне образовне програме, ван школе,
- награде за ученике,
- повластице за трошкове превоза од куће до школе,
- солидарну помоћ за лечење, путовање на екскурзију, набавку књига,
- адаптиран простор у школској згради,
- прилагођен дневни и недељни распоред часова,
- безбедност у ванредним условима (пандемија, епидемија, елементарне непогоде и тд.)

Програм рада у области инклузивног образовања:

Активност	Носилац активности
прикупљање података о ученицима којима је потребна додатна подршка	Одељењска већа
Формирање тима/тимова за додатну подршку ученицима за које потребно израдити педагошки профил, план индивидуализације и ИОП	Тим за инклузију
Анализа потреба ученика са застојем у образовном напредовању и планирање мера прилагођавања (без израде ИОП-а)	Одељењска већа Шк. психолог
Успостављање сарадње са породицом, а по потреби и другим институцијама релевантним за процену потреба ученика	Тим за инклузију Тим за додатну подршку
Израда педагошких профила за ученике за које је процењено да им је потребна додатна подршка	Тим за додатну подршку
Израда и усвајање ИОП-а за ученике за које процењено да је потребно планирати прилагођавање	Тим и Педагошки колегијум
Успостављање сарадње са интерресорном комисијом у вези са ученицима за које је процењено да је потребно прилагођавање програма и стандарда	Тим за инклузију Директор
Израда, усвајање, праћење реализације, интервенисање у случају застоја и подношење извештаја о реализацији ИОП-а 1 и 3	Тим/ови за додатну подршку
Континуирано интерно стручно усавршавање у области инклузивног образовања (рад са ученицима са тешкоћама у образовном напредовању, рад са талентованим ученицима и сл)	Психолог
Унапређење етоса у циљу развијања инклузивне културе у школи	Психолог, ђачки парламент, тим за инклузивно образовање
Евалуација процеса развијања инклузивне праксе у школи	Стручни тим за инклузивно образовање

Општи циљ инклузивног образовања је укључивање и прихватање свих ученика у гимназијски колектив, прилагођавањем програма и начина рада. Инклузивни приступ омогућава достизање највиших могућих развојних интереса за све ученике у школи.

ДРУГИ ПРОГРАМИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ШКОЛУ

Активности	Циљеви	Носиоци
Награђивање и похваљивање ученика који постижу најбоље резултате, избор најбољег ученика у генерацији	Афирмисање знања, труда и одговорности	Школска комисија за награде и похвале ученика
Учешће на конкурсима за унапређивање опремљености школе	Унапређење ресурса школе	Тим за развој школе

Међународна размена ученика и наставника	Интеркултурно повезивање и професионални развој	Школски координатор, стручна већа, савет родитеља
Увођење опште државне матуре	Развој националног обр.система, друштена реформа	Директор, школски тимови
Учешће наставника и ученика у радионицама и предавањима из различитих области науке, културе и језика (Ноћ истраживача, Ноћ музеја и сл)	Популаризација науке, технике и уметности	Педагошки колегијум, предметни наставници
Волонтирање и студијске посете ученика	Каријерни развој, развијање компетенција за предузетништво и предузимљивост	Парламент ученика, заинтересовани ученици, задужени наставници
Учешће у хуманитарним акцијама (давање крви, прикупљање средстава за лечење; промоција солидарности)	Развијање хуманости и солидарности	Ђачки парламент, наставници
Учешће ученика у локалним акцијама за промоцију здравих стилова живота (трибине, предавања, радионице)	Развијање одговорног односа према здрављу	Наставници за предмет Здравље и спорт
Организовање Вечери страних јеика и Вечери франкофоније	Развијање интерсовања за друге културе и језике	Наставници страних језика
Каријерно вођење и саветовање	Одговоран избор студија и управљање каријером	Шк. психолог, предметни наставници,м школски тим
Учешће ученика у семинарима и радионицама којима се превенира здравље и безбедност	Превенција ризика, развој здравих животних навика	Локалне и националне организације и установе
Организовање трибина, тематских часова, сценских програма, изложби и промоција	Остваривање међупредметних компетенција	Установе културе у граду
Учешће ученика у еколошким акцијама, конкурсма за ученичко стваралаштво, обр. семинарима и камповима	Развој еколошке културе, развој професионалних интересовања, развој предузимљивости	Општински омладински савет, Еколошка организација, школски психолог, предметни наставници

Организовање свечаности, обележавање значајних датума, екскурзије и излети	Остваривање васпитне функције школе, хармонизовање школског колектива	Директор, Школски тимови
Посета сајма књига и сајма образовања	Остваривање међупредметних компетенција ученика	Директор, задужени наставници
Реализација сарадничких часова	Међупредметно повезивање грађе и развој функционалног знања	Предметни наставници
Учешће наставника у програмима и пројектима за усавршавање	Професионални развој и целоживотно учење	Запослени стручни радници

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКИХ СТАРЕШИНА

Програм рада одељењских старешина спада у групу васпитних програма који се у школи спроводе, а пре свега у циљу подршке развоју личности ученика и неговања сарадње са родитељима. Одељењске старешине координирају радом одељења и одељењског већа. Они свој програм реализују кроз одржавање часова одељењског старешине, одржавање родитељских састанака, сазивање и вођење одељењских већа, консултације и саветовање са ученицима, родитељима, стручним сарадницима, директором и предметним наставницима.

Тематске целине програма рада одељењских старешина су:

1. креирање програма, активности и акција одељењске заједнице;
2. праћење укупног наставног процеса за одељење – реализације, постигнућа, редовност вредновања знања, стагнације у напредовању, потребе за додатном подршком, иницирање израде педагошког профила и ИОП-а;
3. подршка образовном напредовању ученика: подучавање или информисање о техникама учења, планирању времена, циљевима;
4. информисање родитеља на редовним и вандредним родитељским састанцима, као и у индивидуалним контактима са њима;
5. прикупљање, израђивање, класификовање документације о ученицима и њиховим активностима;
6. подстицање ученика на праћење резултата и управљање својим школским радом;
7. контролисање општег стања одељења, безбедности ученика и поштовања права ученика;
8. спровођење појачаног васпитног рада са ученицима;
9. саветовање у вези са професионалном оријентацијом;
10. подстицање развоја емоционалне и социјалне зрелости различитим облицима, информисања, саветовања, дискусије;
11. подстицање развијања позитивних друштвених вредности;
12. пружање помоћи и подршке ученицима, родитељима, предметним наставницима.

УЏБЕНИЦИ КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У НАСТАВИ

Листа уџбеника који се користе у свим разредима и смеровима доступна је на следећем линку: http://gimnazija-paracin.edu.rs/site/ и ажурира се у складу са законом и потребама школе.

У избору уџбеника руководимо се квалитетом одобрених издања и доступношћу уџбеника нашим ђацима. Савет родитеља школе редовно информишемо о одабраној литератури.

ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ШКОЛИ

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

Свако одељење ученика у школи чини по једну одељењску заједницу која бира председника. У оквиру одељењских заједница разматрају се питања од значаја за одељење у целини, групу ученика или појединачног учника у вези са остваривањем наставног процеса, додатном подршком, васпитним радом и сл. Подршку раду одељењске заједнице пружа пре свега одељењски старешина, али и директор и стручни сарадник. У одељењским заједницама развијају се социјалне вештине, кохезија колектива, толеранција, солидарност, подстиче се кооперативно учење, пружање помоћи и подршке ученицима који имају потребу за тим, развија другарство. Одељењска заједница бира два своја представника за Ђачки парламент школе.

ПРОГРАМ РАДА ЂАЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Ђачки парламент чине по два представника сваког одељења. Радом Ђачког парламента руководи председник.

Циљ рада Ђачког парламента је старање о поштовању права ученика у школи и унапређење квалитета рада школе.

Задаци рада Ђачког парламента су:
1) давање мишљења и предлога стручним органима, Школском одбору, Савету родитеља и директору о правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, Школском развојном плану, начину уређивања школског простора, избору уџбеника, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње и другим питањима од значаја за њихово образовање;
2) разматрање односа и сарадње ученика и наставника и стручних сарадника и школског етоса;
3) обавештавање ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање и о активностима Ђачког парламента;
4) активно учешће у процесу планирања развоја школе и у самовредновању рада школе;
5) предлагање представника ученика као чланова тима за школско развојно планирање.
Паламент бира два пунолетна представника ученика који учествују у раду Школског одбора, односно проширеног сазива Школског одобра.

Садржај рада Ђачког парламента:

1. Организовање дискусија и дебата о питањима од значаја за младе;
2. Иницирање и спровођење акција којима се обогаћује културни и спортски живот школе;
3. Израда и реализација пројеката за унапређење услова рада школе;
4. Израда и реализација пројеката за унапређење образовања и васпитања ученика у областима које нису заступљене обавезним наставним програмима;
5. Учешће у хуманитарним акцијама;
6. Промоција школе;
7. Учешће у вредновању квалитета рада школе;
8. Учешће у избору ученика генерације и ученика који се награђују и похваљују.

Начин спровођења програма Ђачког парламента
Своје активности Ђачки парламент спроводи самостално уз помоћ и подршку мотивисаних и компетентних наставника за одређену област, директора, секретара, стручних сарадника, родитеља и локалне самоуправе. Ради унапређења свог рада Ђачки парламент остварује сарадњу и са другим ученичким организацијама, пре свега у локалној средини, али и у држави, као и са организацијама цивилног друштва.

ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планови и програми обавезне и изборне наставе, као и изборних програма образовања и васпитања у гимназији прописани су и објављују се у Службеном гласнику РС – Просветном гласнику. Уз њих су дефинисани стандарди постигнућа ученика и очекивани исходи наставе за општеобразовне предмете, за све разреде и усмерења. Документ садржи и препоруке за начин извођења и прилагођавања наставе. Ови планови и програми су основ планирања и остваривања процеса образовања и васпитања.

Правилници и допуне правилника о Плановима и програмима наставе и учења за све смерове и разреде гимназије који се примењују у овој школи објављени су у Службеном гласнику РС – Просветном гласнику. Они се периодично иновирају. Школа је обавезна да примењује одобрени план и програм наставе и учења за све предмете, разреде и смерове, као гимназија чији је оснивач Република Србија, у складу са својом делатношћу и правним статусом. Свима који су заинтересовани, школа омогућава увид у планове и програме наставе и учења, а они су, такође, доступни на званичним интернет странама просветних институција Републике Србије.

Службени гласници РС – Просветни гласници у којима су објављени правилници и допуне правилника о плановима и програмима наставе и учења за гимназије у Републици Србији:

Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник бр. 7/2021

- Општи тип,
- Природно-математички смер,
- Друштвено-језички смер.

Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник бр. 10/22

- Смер за ученике са посебним способностима за рачунарствоо и информатику

ШКОЛСКИ ОДБОР ГИМНАЗИЈЕ У ПАРАЋИНУ

Датум усвајања: _____

Председник Школског одбора:

_____